

איך לעשות בית ספר

הקמת בתי ספר על ידי הרשות הפלשתינית
ככלי להשתלטות על שטחי C

דוח מצב

אוגוסט 2021 | אלול תשפ"א

תנועת רגבים הינה תנועה ציבורית שהוקמה במטרה להוביל לקביעת סדר יום יהודי וציוני למדינת ישראל בהיבטי קרקע וסביבה.

תנועת רגבים שמה לה למטרה להשפיע על כלל מערכות השלטון במדינה, להביאם לפעול לאור עקרונות היסוד הציוניים ולממשם להלכה ולמעשה, לשמירה על אדמות העם היהודי ועל אוצרות הטבע והנוף של ארץ ישראל ולמניעת השתלטותם של גורמים זרים על משאבים אלו.

כתיבה ומחקר: עו"ד יונה אדמוני (קובלנץ), אברהם בנימין

נתונים: איתן מלט - רכז פעילות יהודה ושומרון

עזרים ומפות: ליאור שמו - רכזת GIS, רגבים

תמונת שער: ראאד מוקדי

עריכה לשונית: חנה פורטגנג

עיצוב גרפי: חמוטל לורנס

רגבים (ע"ר) • ת.ד 44439 ירושלים 9144302
טל. 02-6560303 • פקס. 02-6560363 • office@regavim.org
www.regavim.org • 'תנועת רגבים'

תוכן העניינים

4.	א. תקציר
6.	ב. הקדמה: תוכנית פיאד - מהצהרה לעובדות בשטח
9.	ג. שלום כיתה אל"ף - כך עובדת השיטה
10.	1. תגובת מדינת ישראל ורשויותיה
11.	2. מקורות מימון
16.	ד. בתי הספר ברשות הפלשתינית - תמונת מצב
16.	1. מבוא
17.	2. מספר בתי הספר ברשות בפילוח לפי שטחי A B ו-C
	3. צפיפות בתי הספר ברשות הפלשתינית -
19.	מבט משווה בין הרשות לישראל ולירדן
	4. זמינות בתי ספר קיימים ביישובים ערביים סמוכים
20.	לבתי הספר החדשים
21.	ה. דוגמאות
21.	1. בית הספר בח'אן אל-אחמר - אבטיפוס
26.	2. הרודיון - בית ספר על אדמות מדינה
30.	3. בית הספר בכפר כיסאן
33.	4. בית ספר במרחב עוג'ה, בקעת הירדן
34.	5. בית הספר במחצבת כוכב השחר - פזורת אל-מועייר
37.	6. א-זוודין - בית ספר בשטח אש 917
39.	7. קדר - ואדי אבו הינדי - בית ספר על אדמות מדינה בשטח אש
41.	8. ח'רבת זנוטא - בית ספר בלב אתר ארכאולוגי
43.	9. עוינה אל-פוקא - בית ספר בלב אתר ארכאולוגי
46.	10. נבי סמואל - בית ספר בלב שמורת טבע
49.	11. רימונים - בית ספר בלב שמורת טבע נחל מכוך
52.	12. בתי ספר נוספים - דוגמאות מרכזיות
54.	ו. סיכום
	ז.נספח - רשימת בתי הספר הבלתי חוקיים ביהודה ושומרון שהוקמו במסגרת
57.	תוכנית פיאד להשתלט על שטחי C

א. תקציר

בשנת 2009 הגה ראש הממשלה הפלשתיני דאז סלאם פיאד תוכנית להקמתה בפועל של "מדינה פלשתינית עצמאית בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה", ובפרט להשתלטות על שטחי C הנמצאים, על פי הסכמי אוסלו, בשליטה ישראלית - ביטחונית ואזרחית - מלאה.

חלק ניכר בתוכנית הוא להקים מבנים רבים באמצעות בנייה מסיבית וליצור רצף טריטוריאלי בין שטחי B אגב ניתוק היישובים היהודיים זה מזה. בנייה זו כוללת מבני מגורים, מבני חינוך, מבני בריאות, מסגדים, תשתיות ועוד. כל זאת, בניגוד מובהק לחוקי התכנון והבנייה, ללא היתר ושלא על דעת מדינת ישראל.

במסגרת תוכנית ההשתלטות מקימה הרשות הפלשתינית בתי ספר רבים. חינוך הוא דבר מבורך, אלא כפי שיפורט במסמך זה, אין באמת הכרח חינוכי בבתי ספר אלו. מבחינת תוכנית פיאד, לבניית בתי הספר יש מטרות אחרות לגמרי: ראשית, בתי הספר משמשים לקיבוע ולעיגון של אוכלוסייה נוודית ולמשיכת אוכלוסייה חדשה אשר תקים מבני מגורים בלתי חוקיים נוספים. בכך משמשים בתי הספר כלי מרכזי להשתלטות הרשות על שטחי C. שנית, בתי ספר, להבדיל ממוסדות אחרים, מאפשרים לרשות הפלשתינית להסוות את מטרותם האמיתית מאחורי מצגי שווא של ערכים וזכויות לכאורה, ובכך לגייס את תמיכת הקהילה הבין-לאומית ולנגח את ישראל. בפועל רמת הצפיפות בבתי הספר ברשות הפלשתינית נמוכה מרמת הצפיפות בבתי הספר בישראל ואף בממלכת ירדן, ואין בה טעם או הצדקה להקמת בתי ספר נוספים. אף טעמי נגישות אינם עומדים ביסוד הקמת בתי הספר החדשים: כל בתי הספר החדשים שנבנו לאחר הכרזת תוכנית פיאד הוקמו במרחק של כמה מאות מטרים ועד למרחק מרבי של שלושה קילומטרים מבית ספר קיים, והקרבה מדגישה עד כמה אין בהם צורך אמיתי.

חלק ניכר מבתי הספר (וכמוהם מבנים בלתי חוקיים רבים אחרים שהרשות הפלשתינית מקימה בשטח C) ממומנים על ידי האיחוד האירופי, מדינות זרות וגופים בין-לאומיים, לרוב בידיעה ברורה כי מדובר בעבירות על חוקי התכנון והבנייה ובהפרת הדין הבין-לאומי. בתי הספר משמשים כלי קל לגיוס תרומות זרות לשם הקמתם ולהכשרת תשתיות דרכים, חשמל ומים עד אליהם. תשתיות לא חוקיות אלו משמשות את כלל הבנייה הבלתי חוקית המתפתחת בסביבת בתי הספר והן כלי מרכזי בקיבוע ההשתלטות.

מאז נהגתה תוכנית פיאד הוקמו בשטח C כ-100 בתי ספר חדשים, חלק ניכר

מהם על אדמות מדינה רשומות ומוכרזות או על אדמות מדינה שטרם הושלם רישומן (אדמות סקר). וחלק אף נבנו על אדמות בבעלות יהודית פרטית, בשטחי אימונים של צה"ל, בשמורות טבע ובאתרים ארכאולוגיים. כנגזרת מהאסטרטגיה שבבסיס הקמתם בתי הספר מוקמים במקרים רבים במהירות הבזק, בלילות, במטרה מובהקת לקבוע עובדות בשטח. בד בבד משתמשת הרשות הפלשתינית בכל הכלים המשפטיים העומדים לרשותה, ובכלל זה הגשת בקשות ועתירות משפטיות למניעת הריסה, עררים ועוד.

אף שמן האמור עולה בבירור כי הקמת בתי הספר מהווה מרכיב מרכזי בתוכנית פיאד וההשתלטות של הרשות הפלשתינית על שטחי C, למרבה הצער מדינת ישראל, משרד הביטחון וגורמי האכיפה האמונים על שמירת הקרקע ואכיפת החוק ביהודה ושומרון אינם מתייחסים לבתי הספר כאל כלי אסטרטגי של הרשות הפלשתינית ואינם מתעדפים בהתאם לכך את אכיפת החוק כבר בשלבי הקמתם. כאשר לבסוף מוציאות רשויות החוק הישראליות צווים כנגד הבנייה הבלתי חוקית, עברייני הבנייה, בעזרת עמותות זרות ומימון משפטי של הרשות הפלשתינית, עותרים לבתי המשפט, ואלו מקפיאים באופן כמעט אוטומטי את האכיפה ואת ביצוע הצווים ומתירים לעבריינים להגיש למפרע תוכניות להלבנת הבנייה. המדינה לרוב אומנם דוחה את בקשות ההיתר, אולם בחלוף הזמן בתי הספר כבר מתאכלסים והופכים לעובדה מוגמרת שאיש לא יאכוף את החוק נגדה.

בשורה התחתונה - ברוב המקרים התוצאה כמעט אחידה: הבירוקרטיה וחוסר המעש מצד רשויות האכיפה לצד ניצול ההליך המשפטי לרעה בידי העבריינים משמשות כהושטת יד ותמיכה אקטיבית בתוכנית פיאד להשתלטות פלשתינית על שטחי C ולהקמת מדינה פלשתינית בפועל.

ב. הקדמה: תוכנית פיאד - מהצורה לעובדות בשטח

בשנת 2009 הכריז ראש הממשלה הפלשתיני דאז סלאם פיאד על תוכניתו להקמה בפועל של מדינה פלשתינית עצמאית "בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, בגבולות 1967". התוכנית נועדה לקבוע עובדות בשטח באופן חד-צדדי, ללא התחשבות בסמכותה של מדינת ישראל בשטח, וממילא גם ללא הסכמתה.

התוכנית עומדת על שלוש רגליים עיקריות: (א) רפורמה מבנית בממשל המרכזי והמקומי; (ב) שיקום וביסוס של מערכת הביטחון והאכיפה הפלשתינית; (ג) בניית התשתית הכלכלית והפיזית.

נקודת המוצא של התוכנית היא כי שטחי A ו-B כבר מצויים בשליטת הרשות הפלשתינית, ולכן יעד מרכזי של התוכנית הוא לספח דה פקטו את שטחי C, שהם כ-62% משטחי יהודה ושומרון, ונתונים - על פי הסכמי אוסלו - בשליטה ישראלית מלאה (ביטחונית ואזרחית), ולהביאם לשליטת הרשות הפלשתינית. על פי התוכנית, הדרך לביצוע הסיפוח, בין היתר, היא על ידי יצירת רצף טריטוריאלי בין שטחי B ביהודה ושומרון אגב ניתוק היישובים היהודיים זה מזה באמצעות בנייה מסיבית והשתלטות על קרקעות בשטח C. הרעיון הוא שבנייה והשתלטות אלו יקבעו את גבולות המדינה הפלשתינית כעובדה מוגמרת, בין שהיא מוסכמת ובין שלא.

התוכנית יצאה לפועל במלוא עוזה. בעוד מדינת ישראל שוקטת על שמריה ותופסת את המצב שנוצר בעקבות הסכמי אוסלו כסטטוס-קוו יציב למדי, הרשות הפלשתינית, בעזרת מימון נדיב מהאיחוד האירופי, ממדינות החברות בו, ממדינות ערביות ואחרות ומארגונים בין-לאומיים, משתלטת כמעט באין מפריע על חלקים נרחבים משטחי C, לרבות שטחי אש ואדמות מדינה הנתונים בשליטה ישראלית מלאה ואגב פגיעה אנושה ולעיתים בלתי הפיכה באתרי מורשת היסטוריים וארכאולוגיים!

במלאות עשור לתוכנית פיאד פרסמה רגבים את דוח "מלחמת ההתשה",¹ שסקר את התמורות שחלו בשטח לאורך התקופה שחלפה: השתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C היא בראש ובראשונה השתלטות פיזית ללא היתר ובניגוד לחוק הבאה לידי ביטוי בכמה אפיקים:

1. בניית **עשרות אלפי מבנים בלתי חוקיים**, ובכלל זה מבני מגורים ומוסדות ציבור, כגון מסגדים, מרכזים רפואיים, ספריות ומוסדות חינוך. מוסדות החינוך נועדו לא למטרות חינוך בלבד: מיקומם נקבע במכוון באזורים שהרשות הפלשתינית מעוניינת להשתלט עליהם ולקבע בהם את האוכלוסייה. מסמך זה יתמקד בניסיונות ההשתלטות של הרשות הפלשתינית באמצעות הקמת בתי ספר.²

2. השתלטות חקלאית, ובכלל זה פריצת דרכים, השתלטות על מקורות מים ותפיסת קרקעות על ידי פעילות ייעור וחקלאות: נטיעת עצים, חרישת שטחים, עבודות עפר הנדסיות, הצבת טרסות, גידור שטחים וכדומה. הכול במסגרת תוכנית "שורשים", המוצגת באופן רשמי כתוכנית לסיוע לחקלאים הפלשתינים, אך בפועל משמשת תוכנית מסודרת ומאורגנת להשתלטות על אלפי דונמים של אדמות מדינה בשליטה ישראלית ולסיפוחם בפועל לשליטת הרשות הפלשתינית.³

1 <https://bit.ly/3frNtTH>. וראו גם: דוח פורום שילה, "השתלטות הפלשתינים על שטחי C" - חומר רקע מיום 15-6-20 לקראת דיון בוועדת החוץ והבטחון. דוח זה מתאר בין היתר את הפגיעה באתרי מורשת היסטוריים וארכאולוגיים: <https://bit.ly/3rNteVs>. וראו גם: דוח רגבים, הסיפוח השקט - השתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C - שיטת הסלאמי, דצמבר 2013: <https://bit.ly/3rWZqFR>.

2 דו"ח הקולוניה האחרונה

3 לסקירה רחבה של השתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C במסווה של סיוע חקלאי ראו: דוח רגבים, מכים שורשים, נובמבר 2018: <https://bit.ly/37luTb6>.

על השתלטות הרשות הפלשתינית על מדבר יהודה במסווה חקלאי ראו: דוח רגבים, שורשים מכים במדבר, ינואר 2016: <https://bit.ly/37dbUzI>

3. פיתוח תשתיות - פריצת דרכים, סלילת כבישים, הצבת תשתיות חשמל, מים וביוב.

בצד ההשתלטות הפיזית פעלה הרשות הפלשתינית להשתלט על קרקעות בשטח C גם באופן משפטי על ידי פעולות אלו:

1. הסדר ורישום מקרקעין - בכל שטחי יהודה ושומרון, לרבות בשטחי C. זוהי פעולה בסמכות שלטונית מובהקת, ועלותה גבוהה. הגם שהרשות הפלשתינית נטולת סמכות לבצעה ואין לה משמעות חוקית במדינת ישראל, היא משמשת הכנה והכשרה לעתיד והשלמה של ההשתלטות הפיזית.

2. לוחמה משפטית למניעת צעדי נגד של מדינת ישראל בתחום אכיפת החוק באמצעות הצפת מערכת התכנון והאכיפה ובתי המשפט במאות בקשות, עררים, ערעורים ועתירות משפטיות המסכלים כל אפשרות של אכיפה יעילה ושיטתית.

למרבה הצער, רשויות החוק במדינת ישראל, ובכלל זה המנהל האזרחי ובתי המשפט, על פי רוב אינן מונעות את הבנייה הבלתי חוקית ואינן אוכפות את החוק.

בשנת 2019, בהמשך להצהרת נשיא הרשות הפלשתינית אבו מאזן על "ביטול הסכמי אוסלו", הודיע גם ראש ממשלת הרשות הפלשתינית מוחמד אשתיה כי הורה לראשי הרשויות הפלשתיניות בשטחי יהודה ושומרון להכין תוכניות מתאר ליישובים שבתחומם ללא הבחנה בין שטחים הנתונים באחריות אזרחית וביטחונית ישראלית לבין אלו שבתחום הרשות הפלשתינית.⁴

הצהרות דומות נתן אשתייה גם בשנת 2020.⁵ במסמך שלהלן נראה כיצד הרשות הפלשתינית משתמשת בהקמה שיטתית של בתי ספר בלתי חוקיים לשם קיבוע אוכלוסייה והשתלטות על שטחי C במסגרת יישום תוכנית פי.אד.

המידע במסמך זה מתבסס על שכבות המידע שהופקו מאתרי התכנון הרשמיים של הרשות הפלשתינית לצד מחקר משלים שנערך בשטח ומיפוי באמצעות מערכת GIS.⁶

4 דניאל סיריוטי, "הרשות הפלשתינית בצעד חד צדדי: 'נבנה גם בשטחי C שנמצאים באחריות ישראל'", ישראל היום (1 בספטמבר 2019): <https://bit.ly/3fpzltQ>.

5 עמירה הס, "רה"מ הפלשתיני ל'הארץ': 'אנחנו חותרים לבטל את ההבחנה בין שטחי A, B ו-C', הארץ, 21 בינואר 2020: <https://bit.ly/3xkhDhQ>.

6 הרשמיים על היקף התופעה, אולם המנהל האזרחי, בניגוד לחוק חופש המידע, טרם השיב על פנייה זו (כמו על פניות אחרות של חופש מידע).

ג. שלום כיתה אל"ף - כך עובדת השיטה

כחלק מתוכנית פיאד נבנים מדי שנה ללא כל היתר, בעיקר בחודשים יולי-אוגוסט, לעיתים באישון לילה⁷ ובמהירות שיא, בתי ספר חדשים בשטחי C, על מנת לאכלסם עם פתיחת שנת הלימודים הבאה בחודש ספטמבר. כפי שיפורט בהמשך, מספר התלמידים הממוצע לבית ספר ברשות הפלשתינית נמוך לעומת מספר התלמידים בבתי הספר בישראל. הוא נמוך אף לעומת מספר התלמידים הממוצע בבתי ספר במדינת ירדן. ועדיין,

דהיינו, בתי ספר אלו אינם מוקמים מתוך מחסור אמיתי, צורך בהול, צפיפות במערכת החינוך הפלשתינית ואפילו לא משיקולים חינוכיים; בתי ספר אלו נועדו לקבוע עובדות בשטח, לתפוס קרקעות בעלות משמעות אסטרטגית בשטח C הנתון לשליטה ישראלית וליצור רצף טריטוריאלי בין שטחי A ו-B אגב קטיעת רצף ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון. בתי הספר החדשים נבנים על פי רוב בסמוך למקבצי מגורים לא חוקיים כדי לקבע ולחזק אותם ולמשוך אליהם אוכלוסייה נוספת אשר תקים סביב בתי הספר מקבצי מגורים לא חוקיים חדשים.

התוכנית לבנות דווקא בתי ספר כדי למשוך אוכלוסייה, לקבעה וליצור אחיזה בשטחי C, ולא מבני ציבור אחרים, כגון בתי תפילה, מרפאות, מרכזי תעסוקה וכדומה, אינה סתמית. היא נועדה לאפשר לרשות הפלשתינית להסתיר את כוונותיה האמיתיות תחת מסווה של ערכים וחינוך לכאורה, ובכך גם להעניק לרשות הפלשתינית ולארגונים בין-לאומיים כלי תעמולה לניגוח ישראל, שכן תמונות של הרס בתי ספר ופינוי תלמידים לא מתקבל בעין יפה בדעת הקהל הבינלאומית.

אם כך, בתי הספר מוקמים ללא הבחנה ולעיתים במכוון גם על תוואי דרכים, שטחי אש, שמורות טבע, אתרים ארכאולוגיים, אדמות מדינה וסקר ואפילו על שטחים יהודיים פרטיים.

בתי ספר אלו, הנבנים על ידי גורמים מטעם הרשות הפלשתינית, מוקמים

7 ראו פוסט של וואליד אסאף, השר לענייני "ההתנגדות לגדרות ולהתנחלויות" ברשות הפלשתינית: <https://bit.ly/3fsoRKi>

ללא הליך תכנון כחוק וללא היתר כדון, ואף תוך סכנה הנדסית המסכנת את התלמידים.

הפלשתינים מצידם מלווים את הבנייה הבלתי חוקית בהליך משפטי יזום אשר נועד לסכל את הריסת המבנים, לסרב לאת האכיפה וליצור סחבת של כמה שנים בהליכי האכיפה. לשם כך מוגשים לרשויות התכנון תוכניות סרק, עררים על דחיית התוכניות, פניות לבתי משפט על דחיית העררים, עתירות למניעת ההריסה וכיוצא בזה.

1. תגובת מדינת ישראל ורשויותיה

זה יובל שנים ויותר שמדינת ישראל נמנעת מהכרעה במעמדו של אזור יהודה ושומרון ומקביעת מדיניות ברורה בעניינו.

מצד אחד עמדתה הרשמית של מדינת ישראל היא כי יש לה זכות על אזור יהודה ושומרון, והוא איננו שטח כבוש. מצד אחר היעדר מדיניות ברורה ומובהקת יוצר מציאות של היעדר משילות וריבונות. מציאות זו אינה מאפשרת אכיפת חוק יעילה לנוכח פעילות הרשות הפלשתינית לתפיסת השטח.

מערכות האכיפה של צה"ל ושל המנהל האזרחי אינן מתמודדות עם המציאות הקורמת עור וגידים בשטח מכמה סיבות:

1. **היעדר מדיניות** - במציאות שבה הדרג המדיני איננו קובע מדיניות סדורה ונוהלי עבודה ברורים, מעצבי המדיניות (או חוסר המדיניות) בפועל הם מפקדי הצבא ופקידי המנהל האזרחי בשטח, איש-איש לפי תפיסת עולמו וראות עיניו. מצב זה מקשה על התנעת תהליכים מורכבים המחייבים ראייה כוללת.

2. **חוסר התאמה ארגונית ומחסור במשאבים** - יחידת הפיקוח של המנהל האזרחי בנויה לתת מענה מקומי לעבירות על חוק התכנון והבנייה ואיננה מסוגלת לתת מענה מקיף ויעיל לאיום אסטרטגי. זאת ועוד, המנהל האזרחי כפוף מקצועית לדרג אזרחי ונתון למרותו של המפקד הצבאי. מצב זה מוביל לסרבול מובנה בפתרון בעיות ולקשר לקוי עם משרדי הממשלה למיניהם. כמו כן המנהל האזרחי סובל ממחסור שיטתי במשאבים ובכוח אדם.

3. **תשתית משפטית-חוקית לקויה** - התשתית החוקית ביהודה ושומרון מורכבת מרובדי חקיקה עות'מאניים, בריטיים וירדניים ומתחיקת ביטחון ישראלית. תשתית זו סובלת מאנכרוניזם מובנה ומפיגור באימוץ חקיקה מודרנית כמו

החקיקה המקובלת במדינת ישראל ובמדינות מפותחות אחרות.

המנהל האזרחי, שהוא הרשות המוסמכת לאכיפת החוק מטעם מדינת ישראל ביהודה ושומרון, **מתנהל על פי רוב בכבוד ובחוסר יעילות לנוכח הבנייה הערבית הבלתי חוקית ואינו נדרש להיבטיה המערכתיים והאסטרטגיים של תוכנית פיאה.**

גם כאשר המנהל האזרחי מוציא צו הריסה למבנה - לעיתים חודשים או שנים לאחר הקמתו - הוא מתמהמה או נמנע מיישומו. ברוב המקרים של המקרים התירוץ של המנהל הוא כי הוא פועל על פי סדר עדיפויות. מנגד, מסתבר, שהוא אינו פועל אף במקרים המוגדרים ככאלה הנמצאים בראש סדרי העדיפויות שהוא עצמו יצר.

את היעדר האכיפה מלווה המנהל האזרחי בהסתרה ובהיעדר שקיפות בלתי חוקיים.⁸ בדרך כלל פניות תנועת רגבים למנהל בדרישה כי יאכפו את החוק נגד מבנים בלתי חוקיים מושבות ריקם או זוכות לתשובה לקונית הגורמת לתנועת רגבים לעתור לבית המשפט בדרישה כי רשויות האכיפה אכן יבצעו אכיפה נגד המבנים הבלתי חוקיים.

בתי המשפט אף הם אינם עוסקים בהשלכות הרוחביות של ההשתלטות הפלשתינית אלא בהיבטים הנקודתיים של כל מקרה ומקרה, ולפיכך אינם מסייעים באכיפת החוק או ביצירת הרתעה. ניסיונה של תנועת רגבים לאורך עשרות עתירות שהגישה מעלה כי בסופו של דבר בתי המשפט נותנים עדיפות דיונית ומהותית לעתירות של עבריניי בנייה פלשתינים המבקשים להימנע מהריסת מבנים בלתי חוקיים, בכניעה לניצולו לרעה של ההליך השיפוטי, על פני עתירות המבקשות לאכוף את החוק על מבנים בלתי חוקיים. לרוב בסוף התהליך המשפטי מבנים אלו כבר עומדים על תילם שנים מספר כך שבסופו של דבר המבנים הלא חוקיים ובתי הספר בכללם אינם נהרסים. בכך בתי המשפט מעודדים בפועל את יישום תוכנית פיאה והשתלטות הרשות הפלשתינית של שטחי C.

2. מקורות מימון

לא סוד הוא כי מימון נרחב ליישום תוכנית פיאה בכלל ולהקמת מבנים ותשתיות על פיה בפרט בא מתרומות ממדינות המפרץ, מאירופה ומאמצות הברית. עם הזמן העמיק האיחוד האירופי את תמיכתו ברשות הפלשתינית,⁹ והוא מעביר

8 למשל, בניגוד לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, או בניגוד לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998.

9 ראו: דוח רגבים, הקולוניה האחרונה, פברואר 2015: <https://bit.ly/3jfsnUM>

אליה בכל שנה מאות מיליוני אירו. לפי הדוחות השנתיים של הנציבות האירופית (European Commission, הרשות המבצעת של האיחוד האירופי), עמדו התרומות בשנת 2017 על סך של 495 מיליון אירו, ובשנת 2018 - על סך של 566 מיליון אירו.¹⁰

בשנים האחרונות עבר האיחוד האירופי מתמיכה גרידא ברשות הפלשתינית למעורבות פעילה וגלויה בהשתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C, ובכלל זה לסיוע לתוכניות חקלאיות ופיתוח קרקע בשטח זה.¹¹ כמו כן האיחוד האירופי, המדינות החברות בו, מדינות נוספות וארגונים בין-לאומיים מממנים הקמת נקודות יישוב פלשתיניות בלתי חוקיות ביהודה ושומרון. בכלל זה הם מממנים פעולות לקיבוע האוכלוסייה הבדווית-נוודית בגב ההר מזרחה (בואכה בקעתהירדן) ובשדרת הרי יהודה לעבר מדבר יהודה, ים המלח ואף דרומה, באזור ערד, בספר המדבר ובמדבר יהודה ממש, לרבות בשמורה ההסכמית (שמורת טבע באזור מדבר יהודה וים המלח שהועברה לשליטה אזרחית של הרשות הפלשתינית. בהסכמי וואי נקבע כי על כל פעולה בה לקבל תחילה הסכמה ישראלית).

בית ספר סמוך לצומת מעלה חבר ועליו שלט תמיכה של האיחוד האירופי. צילום: תנועת רגבים

10 התרומות בתשלומים ובהתייבויות: <https://bit.ly/3ilGyx4> ; <https://bit.ly/3A7BAdd> ;
11 דוח הנציבות האירופית מיום 1 בספטמבר 2020: COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 1-9-2020 on the annual action programme for 2020 in favor of Palestine; <https://bit.ly/3fpFNBI> בפרט נספח 2, עמ' 19, 28, 29.

המימון, ובשנים האחרונות גם המעורבות הממשית בתכנון, נעשים בידיעה ברורה ומכוונת כי מדובר במבנים המוקמים ללא היתר בנייה ואפילו מבנים המוקמים מחדש תחת מבנים שנהרסו בעבר ע"י גורמי האכיפה בהיעדר היתר בנייה.¹² כל זאת בהפרה בוטה של חוקי התכנון והבנייה החלים ביהודה ושומרון ושל הפרת החוק הבין-לאומי.¹³

המימון הזר נעשה לעיתים דרך קרנות מיוחדות, הסכמים ותוכניות ייעודיות, כגון התוכנית הייעודית של האיחוד האירופי לפיתוח שטח C (European Union Area C Development Programme in the West Bank), המסייעת להקמת מבני קבע, ובכללם מבני ציבור, מגורים, חינוך, בתי ספר ותברואה, וכן להקמת כבישים ותשתיות מים וחשמל.¹⁴ אומנם האיחוד האירופי מגדיר את הפרויקטים שיתוקצבו במיזם זה "סיוע הומניטרי", אולם הבנייה ופריסת התשתיות נעשות ללא צורך הומניטרי אמיתי וללא היתרי בנייה כנדרש על פי החוק, על פי הדין הבין-לאומי ועל פי הסכמי אוסלו - שעליהם חתום גם האיחוד האירופי עצמו.

יעד תקצוב ספציפי של האיחוד האירופי, מדינות החברות בו, ארגונים של האו"ם וארגונים אחרים הוא קידום נושא החינוך. למשל, באמצעות הסכמים פיננסיים מדינות החברות באיחוד האירופי מעניקות תמיכה לפלשתינים "לשם שיפור גישה שוויונית לחינוך איכותי כולל".¹⁵

12 ראו למשל דיווח מיום 9 בפברואר 2021 באתר האינטרנט של Norwegian Refugee Council. זהו דיווח על הריסת מבנים בלתי חוקיים של בדווים בחומסה אל-בקוואי שבצפון בקעת הירדן על ידי גורמי אכיפה. מרבית המבנים שנהרסו הוקמו על ידי האיחוד האירופי, עשר מדינות חברות ובריטניה, לאחר תפיסה או הריסה קודמת של מבנים בלתי חוקיים: <https://bit.ly/3xHngXD/>

13 הקולוניה האחרונה, לעיל הערה 8.

14 ראו למשל כתבה באתר של The Office of the European Union Representative (West Bank and Gaza Strip, UNRWA) מיום 14 ביולי 2020, המדווח כי האיחוד האירופי, דנמרק והרשות הפלשתינית משיקים מיזם של תוכנית האיחוד האירופי לבנייה בלתי חוקית בשטח C. תוכנית הסיוע תממן את השלמתם של 16 פרויקטים של תשתיות חברתיות וציבוריות ב-15 מאחזים בלתי חוקיים של הרשות הפלשתינית בשטח C. תרומה זו מעלה את הסכום הכולל של התוכנית ל-15.2 מיליון אירו (כ-56 מיליון ₪), ומטרתה לבנות 58 פרויקטים כאמור ב-46 מאחזים. את European Union Area C Programme מממנים האיחוד האירופי וחברות מדינות: <https://bit.ly/2VCVzLF>. יצוין כי הצהרת האיחוד האירופי שם מתארת את הפרויקטים שיתוקצבו במסגרת המיזם החדש "סיוע הומניטרי", אולם הבנייה ופריסת התשתיות מתבצעות בלי לבקש או לקבל את אישור המנהל האזרחי ומדינת ישראל כנדרש על פי החוק וגם על ידי הדין הבין-לאומי והסכמי אוסלו, שעליהם חתום גם האיחוד האירופי עצמו.

15 למשל: דוח של הנציבות האירופית (EUROPEAN COMMISSION), "COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Progress of the EU and its Member States - Goal by Goal" מיום 10 במאי 2019, עמ' 9: <https://bit.ly/3ym8feR>

שלט תמיכה של גורמי המימון על שער בית הספר בשטח אש 917. צילום: תנועת רגבים

אם כך, מכל ההיבטים והטעמים גם בניית בתי הספר בשטחי C ממומנת לעיתים קרובות על ידי האיחוד האירופי, מדינות החברות בו ומדינות נוספות. לדוגמא, באמצעות התוכנית הייעודית האמורה לפיתוח שטח C העבירו צרפת והאיחוד האירופי סכום של 350,000 אירו לבניית בית ספר לא חוקי בשטח C בצפון בקעת הירדן. לפי אתר האינטרנט של האיחוד האירופי, מימון בית ספר זה נעשה במסגרת תמיכת האיחוד האירופי ומדינות החברות ב"התערבויות התפתחותיות" (developmental interventions) בשטח C.¹⁶

גם בתחום בניית בתי הספר עבר האיחוד האירופי מתמיכה גרידא להתערבות פעילה ובוטה בהשתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C. המימון לבתי הספר גלוי ומפורסם, ושלטים על אודותיו מודבקים על גבי בתי הספר הבלתי חוקיים בשטחי C. יתרה מזו, הגם שהאיחוד האירופי יודע היטב שמדובר בבנייה בלתי חוקית הוא דורש באופן אקטיבי מישראל להימנע מהריסת מבנים שמימן את בנייתם.¹⁷

16 ידיעה מיום 23 בספטמבר 2020 באתר של האיחוד האירופי: <https://bit.ly/3zyWfAe>.
 17 כתבה ב-Independent הבריטי מיום 5 בפברואר 2018, המדווחת על הריסת בית ספר לא חוקי של בדווים בבקעת הירדן, שהוקם מתרומות של NGO's באיחוד האירופי. הדיווח כולל את דבריו של שאדי אות'מן, מנהל המדיה במשרדי האיחוד בירושלים, כי האיחוד האירופי דרש לא אחת מישראל לא להרוס פרויקטים במימון האיחוד האירופי, אשר נועדו לדבריו "לשפר את תנאי חייהם של הפלשתינים": <https://bit.ly/3A20NUF>.

באופן טבעי, בתי הספר משמשים יעד מועדף ואמצעי נוח לגיוס תרומות זרות להקמתם. תשתיות הדרכים והמים לבתי הספר משמשות בפועל את כלל הבנייה הבלתי חוקית המתפתחת בסביבת בתי הספר ומשמשות אף הן כלי מרכזי בקיבוע ההשתלטות.

בית ספר סמוך לסוסיא ועליו שלט תמיכה של האיחוד האירופי. צילום: תנועת רגבים

ד. בתי הספר ברשות הפלשתינית - תמונת מצב

1. מבוא

הסכמי הביניים בין ישראל ואש"ף מאמצע שנות התשעים, המוכרים בכינויים "הסכמי אוסלו", העבירו לשליטת הפלשתינים את השליטה בחלקים מיהודה ושומרון. האזור כולו חולק ומעמד שטחיו הוגדר כדלהלן:

1. **שטח A** - איזורים שהועברו לשליטה ביטחונית, אזרחית ומוניציפלית מלאה של הרשות הפלשתינית. שיעורו של שטח A הוא כ-17% משטחי יהודה ושומרון, והוא כולל את כל הערים הפלשתיניות וחלק מהמרחב הכפרי.

2. **שטח B** - אזורים שהועברו לשליטה אזרחית של הרשות הפלשתינית בצד שליטה ביטחונית ישראלית. שיעורו של שטח B הוא כ-18% משטחי יהודה ושומרון. הוא כולל בעיקר כפרים פלשתיניים, מרחב כפרי וכן שמורות טבע ושטחי אש. בשטחי A ו-B מתגוררים כ-89% מהאוכלוסייה הפלשתינית.¹⁸

3. **שמורה הסכמית** - שמורת טבע באזור מדבר יהודה וים המלח שהועברה לשליטה אזרחית של הרשות הפלשתינית. שיעור שטח השמורה כ-3% משטחי יהודה ושומרון, ובהסכמי וואי נקבע כי על כל פעולה פלשתינית בשמורה יש לקבל תחילה הסכמה ישראלית.

4. **שטח C** - יתרת השטח, הנמצא תחת שליטה מלאה של ישראל - אזרחית וביטחונית. שיעורו כ-62% משטח יהודה ושומרון, ובו מתגוררת כלל

18 אין נתונים ברורים באשר למספר הפלשתינים המתגוררים ביהודה ושומרון. על פי הערכות המנהל האזרחי, נכון למרץ 2018 היה מספרם 2.5-2.7 מיליון איש (לא כולל מזרח ירושלים), על פי הנתונים שהוצגו בוועדת החוץ והביטחון כפי שדווח בגלובס: <https://bit.ly/3CcjLW8>, ואילו לפי חוקרים אחרים מספר הפלשתינים הוא 1.7 מיליון איש (על פי יורם אטינגר וחברי הצוות האמריקני-ישראלי למחקרים דמוגרפיים. הם סומכים את אומדנם על שני תהליכים: מאות אלפי פלשתינים, מאלה שעדיין רשומים כתושבי הגדה, חיים כיום בחו"ל. נוסף על כך המספר הממוצע של לידות בקרב נשים פלשתיניות ממשיך לרדת. ראו: נדב שרגאי, "ההתנחלויות: כל הנתונים לפני תוכנית טראמפ", אתר המכון הירושלמי לענייני ציבור ומדינה, 10 באפריל 2019: <https://bit.ly/3CdT8G0>

האוכלוסייה הישראלית, לצד כ-11% מהאוכלוסייה הפלשתינית. הוא כולל גם שטחי אש, שמורות טבע, אתרים ארכאולוגיים, אדמות מדינה ואדמות סקר.¹⁹

2. מספר בתי הספר ברשות בפילוח לפי שטחי C-1 A B

על פי נתוני משרד החינוך של הרשות הפלשתינית, בשנת הלימודים 2017-2018 למדו ביהודה ושומרון 711,906 תלמידים פלשתינים ב-2,269 בתי ספר.²⁰

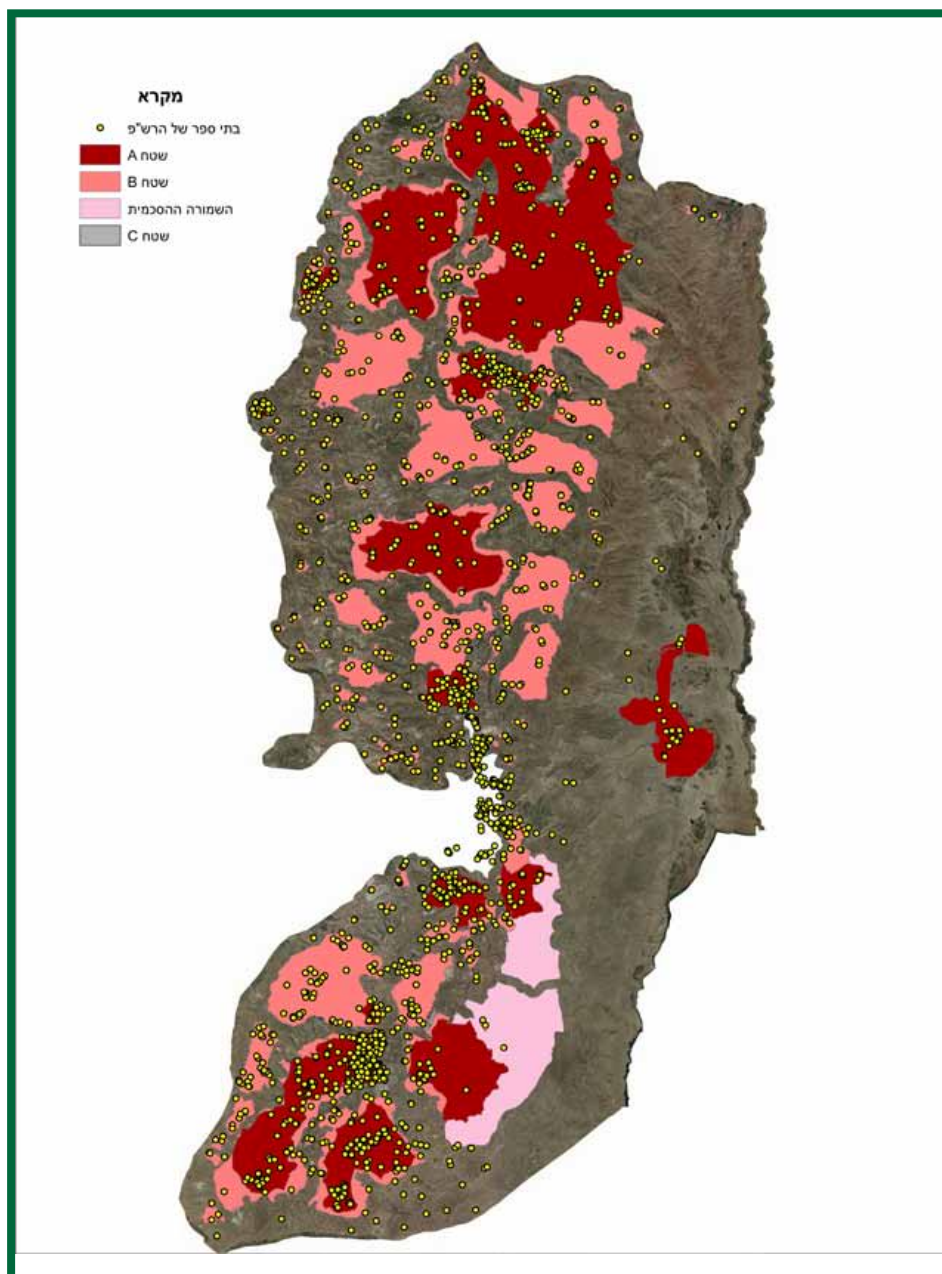
ניתוח נתוני הרשות הפלשתינית מעלה כי בשטח A יש 870 בתי ספר. בשטח B יש 909 בתי ספר.

בשטח C (שבו מתגוררים כאמור כ-11% אחוז מהאוכלוסייה הפלשתינית ביהודה ושומרון), יש כ-245 בתי ספר (שהם כ-10.5% מבתי הספר). כ-100 מבתי הספר הללו נבנו במהלך השנים 2009-2020 במסגרת 'תוכנית פיאד' להשתלטות מעשית על שטח C. מכלל בתי הספר שנבנו בשנים אלו בשטח C, שלושה נבנו על אדמה פרטית או על אדמת קק"ל, כ-30 בתי ספר נבנו על אדמות מדינה ואדמות סקר. שבעה בתי ספר נבנו בשטחי אש, שניים בשמורות טבע, שניים בשמורה מנדטורית ושישה באתרים ארכאולוגיים.²¹ 19 ממבני בתי הספר הללו, הוקמו בשטח B והורחבו בבניית מבנים ואגפים נוספים ללא היתר, על קרקע סמוכה הנמצאת בשטח C.

יתר בתי הספר נמצאים במרחב העירוני במזרח ירושלים ובחברון.

19 גם מספר הפלשתינים המתגוררים בשטח C שנוי במחלוקת. ראו: ועדת החוץ והביטחון: "פער של מעל מיליון תושבים פלשתינים ביו"ש בין נתוני המדינה לחישובי המומחים", 7 ביוני 2016: <http://bit.ly/2rbnmdD>. החל מהערכות מצמצמות (שעל פי ההסתברות אינן נכונות) של כ-50,000 נפשות דרך אומדן של כ-100,000 נפשות, התייחסויות של שר הביטחון לשעבר על כ-230,000 נפשות (שר הביטחון לשעבר אביגדור ליברמן: "אנחנו אחראים על כל שטחי C, שבהם חיים גם 230 אלף פלשתינים", מתוך יובל קרני ואלישע בן קימון, "הקרב על קלקיליה", *ynet*, 20 ביוני 2017: <http://bit.ly/35Ge8Fr>), ועד אומדנים מקסימליים שהוצגו בלמ"ס הפלשתיני (ואומצו באו"ם), הטוענים למספר הנושק ל-300,000 נפש: UNOCHA occupied Palestinian territory, <https://tabsoft-co/2Z5cUB5>, <https://bit.ly/37jbhV8>

20 עוד בית ספר נבנה בקצה אתר ארכאולוגי. חלק מבתי הספר תואמים לכמה קטגוריות, כגון שטחי אש או שמורות טבע הנמצאות על אדמות מדינה.

מפת בתי הספר של הרשות הפלשתינית - מתוך שכבת מידע רשמית של הרשות הפלשתינית בצירוף נתוני מיפוי רגבים

3. צפיפות בתי הספר ברשות הפלשתינית - מבט משווה בין הרשות לישראל ולירדן

כאמור, על פי נתוני משרד החינוך ברשות הפלשתינית, בשנת הלימודים 2017-2018 למדו ביהודה ושומרון 711,906 תלמידים פלשתינים ב-2,269 בתי ספר. כלומר, בכל בית ספר ברשות הפלשתינית למדו בממוצע 313 תלמידים.

בהשוואה, באותה שנת לימודים (תשע"ח, 2017-2018) למדו בישראל 1,762,372 תלמידים ב-5,219 בתי ספר. כלומר, בכל בית ספר בישראל למדו בממוצע 337 תלמידים.²²

בירדן הצפיפות בבתי הספר גדולה אף יותר. על פי אתר משרד החינוך של ממלכת ירדן,²³ בירדן יש 5,619 בתי ספר יסודיים ותיכונים. בבתי ספר אלו לומדים בסך הכול 2,679,855 תלמידים.²⁴ דהיינו, בכל בית ספר בירדן לומדים בממוצע 476.9 תלמידים.

אם כן, הצפיפות בבתי הספר הפלשתיניים ביהודה ושומרון נמוכה מהצפיפות בבית הספר בישראל ונמוכה בהרבה מהצפיפות בבתי הספר בירדן. ברור אפוא שהקמת בתי ספר בן לילה בחודשים יולי-אוגוסט אינה נובעת מצורך, בוודאי לא צורך דחוף, בבתי ספר חדשים.

22 נתוני בתי הספר והתלמידים בישראל בשנת תשע"ח נאספו מאתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, מס' 70, לוחות 4.5, 4.12: <https://bit.ly/37hPZaA>.

על פי נתונים אלו, בחינוך העברי מספר בתי הספר היסודיים עמד על 2,464 ל-782,228 תלמידים, כלומר בית ספר אחד לכל 317 תלמידים בממוצע. מספר בתי הספר העל-יסודיים עמד על 1,658 ל-539,458 תלמידים, כלומר בכל בית ספר למדו 325 תלמידים בממוצע.

בחינוך הערבי בישראל היו בשנה זו 643 בתי ספר יסודיים ל-245,945 תלמידים, כלומר בית ספר אחד לכל 382 תלמידים בממוצע. מספר בתי הספר העל-יסודיים עמד על 454 בתי ספר ל-194,741 תלמידים, כלומר בכל בית ספר על-יסודי למדו בממוצע 429 תלמידים.

23 אתר משרד החינוך של ממלכת ירדן: <https://bit.ly/2WDSmCn>.
24 על פי אתר של אונסקו, המעודכן לשנת 2019: <http://uis.unesco.org/en/country/jo>.

4. זמינות בתי ספר קיימים ביישובים ערביים סמוכים לבתי הספר החדשים

על אף הניסיונות לצייר את בניית בתי הספר כמתן "פתרון הומניטרי" בשל המרחק ברב ממקום המגורים למוסד החינוך, בדיקת רגבים מעלה כי כל בתי הספר החדשים הוקמו במרחק של כמה מאות מטרים עד 3,000 מטר בלבד מבתי ספר קיימים. בנוסף, בתי הספר החדשים הוקמו בדר"כ במרחק מה מאזורי התיישבות בדווית בלתי חוקית ונועדו לקבע את האוכלוסייה הקיימת, להגדילה ולקבצה סביב בית הספר.

מכל בחינה, אין כל הצדקה להקמת בית ספר למספר תושבים מועט. אחת מן ההשלכות של מגורים ביישוב קטן ונידח היא שבית הספר יהיה אזורי ומרוחק ממקום המגורים. אף בישראל ילדים המתגוררים ביישובים קטנים לומדים בבתי ספר מרוחקים. למשל, ילדים מהיישוב עמוקה שבגליל העליון לומדים בבית ספר אזורי ביישוב סאסא, המרוחק מהם 18 קילומטר לערך. ילדי היישוב כרמים, שבמועצה האזורית בני שמעון, לומדים בבית ספר בגבעות בר, המרוחק מהם כ-24 קילומטר, ואילו חלק מילדי בסיס חצרים לומדים בבית הספר בקיבוץ נווה מדבר, המרוחק מהם כ-40 קילומטר. ילדי היישוב ורד יריחו לומדים בקיבוץ קליה, המרוחק מהם כ-18 קילומטר, וילדי היישוב נאות הכיכר לומדים בנווה זוהר, המרוחק מהם כ-32 קילומטר. גם בחבל מודיעין, במרכז הארץ, ילדי היישוב גימזו לומדים בבית הספר ביישוב נחלים, המרוחק מהם כ-20 קילומטר.²⁵

25 הנתונים נאספו מאתרי האינטרנט של בתי הספר או של המועצות האזוריות שבתחומן מצוי בית הספר. טל"ח. המרחק בין היישובים לבין בית הספר נמדד באמצעות אתר google maps.

ה. דוגמאות

להלן כמה דוגמאות על קצה המזלג, של 12 בתי ספר בלתי חוקיים מתוך ה-100 שנבנו. השיטה המתוארת לעיל ניכרת בהם בבירור.

1. בית הספר בח'אן אל-אחמר - אבטיפוס

בית הספר בח'אן אל-אחמר הוא מקרה בוחן, שבו כל הפרמטרים המאפיינים את השיטה האמורה מתקיימים בעצימות גבוהה באופן המדגיש את הצורך לטפל נחרצות בתופעה של בניית בתי הספר הבלתי חוקיים מייד עם היוודע דבר בנייתם.

ח'אן אל-אחמר הוא מאחז בלתי חוקי שבו עשרות מבני מגורים סמוך ליישובים נופי פרת וכפר אדומים, בתחום הקו הכחול של כפר אדומים, מצידו המערבי של כביש 1, היווה מירושלים לים המלח. בשנת 1988 הוקמו בשטח אוהלים בודדים על ידי בדווים פלשתינים שביקשו להתפרנס ביישובים הישראליים הסמוכים. בשנות ה-90 של המאה הקודמת, ובשנים שלאחר מכן, את מקום האוהלים תפסו עשרות מבנים שהוקמו ללא היתרי בניה ובניגוד לדין על אדמות מדינה, בתוך שטח C, אשר בשליטה ישראלית מלאה.

בית הספר בח'אן אל-אחמר הוא מבתי הספר הראשונים שהקימה הרשות הפלשתינית במקביל לפרסום תוכנית פיאד. בית הספר, אשר היה לבית ספר אזורי, משמש כלי מרכזי בקיבוע אוכלוסייה בדווית במבנים ובהתיישבות בלתי חוקיים שביבו אגב כיבוש זה פקטו של אזור בעל חשיבות אסטרטגית בשטח C. במקרה זה, שעם השנים היה ל"פרשה" בלתי נגמרת, נעשה שימוש מתמשך לרעה בכל הליך משפטי אפשרי כדי לעכב את הריסת בית הספר והמבנים סביבו. ההתערבות הבין-לאומית הבלתי חוקית בעצם הקמת המבנים הבלתי חוקיים, ובהמשך במלחמה נגד הריסתם ובהפעלת לחץ על ישראל, בוטה ובולטת והגיעה עד כדי ניצול ציני של תושבי המקום כחיילים בלוח המשחק של הרשות הפלשתינית.²⁶ גם מחדליה של המדינה בהימנעותה מאכיפת החוק ומהריסת המבנים חריפים במיוחד לנוכח צווי הריסה חלופים של בית המשפט העליון.

26 ראו כתבו של בסאם טוויל ממכון גייטסון, "כסף, שקרים ואינטרסים: הסיפור האמיתי של חאן אל אחמר", כפי שתורגם והתפרסם באתר מידה ביום 4 ביוני 2018: <https://bit.ly/37kuPZr> וכן: הודיה כריש חזוני, "הסיבה האמיתית שחאן אל אחמר עדיין עומד על תילו", מקור ראשון, 20 בנובמבר 2020: <https://bit.ly/3jllaad>.

ביוני 2009 החלו תושבים במאחז בהקמת מבני בית ספר וגן ילדים.²⁷ המבנים הוקמו חלקם בתחום תוכנית מאושרת 905/4 להרחבת כביש 1 בקטע שבין מישור אדומים לאתר השומרוני הטוב, וחלקם בתחום איסור בנייה סמוך, הגובל בתחום הדרך.²⁸ המנהל האזרחי הוציא צו הריסה, אך עברייני הבניה עתרו לבג"ץ נגד יישומו. גם היישוב כפר אדומים ותנועת רגבים עתרו לבג"ץ להוצאת צווי הריסה למבנים הבלתי חוקיים, לרבות לבית הספר, ולמימושם.²⁹ לאחר התערבות בג"ץ בהליך נהרסו המבנים אשר הוקמו בתחום הדרך, אך שבו והוקמו מייד בסיוע ארגון איטלקי³⁰ במרחק של 30 מטר ממקומם המקורי, בתחום איסור בנייה. המדינה הודיעה לבית המשפט כי לנוכח מקומו אכיפת החוק על בית הספר נתונה בעדיפות גבוהה, אך בכל מקרה לא תהרוס את המבנים לפני סיום שנת הלימודים, 30 ביוני 2010. בסיום הליך משפטי זה - הראשון מתוך שישה לפחות - דחה בית המשפט את העתירות.

שנת הלימודים 2010 הסתיימה, ומבני בית הספר נותרו לעמוד על תילם. פניית היישוב כפר אדומים למנהל האזרחי כי יממשו את צווי ההריסה נענתה כי מועד

המגרשים שפיתחה המדינה לתושבי ח'אן אל-אחמר סמוך לאבו דיס בעלות של מיליוני דולרים.
צילום: תנועת רגבים

27 ראו בג"צ 6288/09 סלימאן עראערה נ' מר יואב (פולי) מרדכי ואח', מיום 2 במרץ 2010: <https://bit.ly/3ijW7W9>.

28 לפי צו איסור בנייה מיום 18 ביוני 1996, האוסר על בניית מבנים במרחק של 120 מטר מהכביש.

29 בג"צ 7264/09 כפר אדומים כפר שיתופי להתיישבות קהילתית בע"מ ואח' נ' שר הבטחון מר אהוד ברק ואח' (אוחד עם בג"צ 6288/09 הנ"ל).

30 ראו את הכתבה באתר מידה, לעיל הערה 25.

מימוש צווי ההריסה נקבע לפי סדר עדיפויות. גם שנת הלימודים 2011 הסתיימה, ופנייה נוספת של כפר אדומים למנהל האזרחי נענתה באופן דומה. לפיכך הגישו אנשי כפר אדומים עתירה נוספת לבג"ץ, השנייה במספר, למימוש צווי ההריסה למבני בית הספר³¹. כדי להתחמק מאכיפה טענה הפעם המדינה כי שר הביטחון הורה לפעול למציאת מקום חלופי לבית הספר בחודשים הקרובים. הדיון בעתירה נקבע לספטמבר 2012 (ובינתיים חלפה שנה נוספת), ובמהלכו הודיעה המדינה כי כעת בכוונתה לבחון אפשרות להעתקה מוסכמת של כלל מתחם ח'אן אל-אחמר לאתר אחר, ואם לא ייושם המעבר בתוך שנה, ישקול המנהל האזרחי את העתקת בית הספר לבדו לאתר אחר גם ללא הסכמה, ולחלופין יפעל למציאת פתרון לתלמידי בית הספר ביריחו או באבו דיס. בדיון עצמו אמר נציג המדינה כי השאיפה היא שלשנת הלימודים הבאה, בספטמבר 2013, יועתק בית הספר. על יסוד הצהרות המדינה נדחתה גם העתירה השנייה.

ספטמבר 2013 הגיע, ועוד שנת לימודים נפתחה בבית הספר בח'אן אל-אחמר. בפעם שלישית הגיש היישוב כפר אדומים עתירה לבג"ץ בתקווה להביא לידי סיום הפרשה והריסת מבני בית הספר. אלא שגם הפעם סיפרה המדינה על מאמציה לכאורה להגיע להסדר מוסכם לפינוי המתחם כולו, לרבות מבני בית הספר, וכי הליכי התכנון אורכים זמן. הגם שבית המשפט הביע מורת רוח מהמצב, הוא סמך ידו על שיקול דעת המדינה ודחה גם עתירה זו.³²

שנה חלפה ועוד שנה. שנת 2016 הגיעה. שוב הגיש היישוב כפר אדומים עתירה, רביעית במספר, להריסת בית הספר הבלתי חוקי. שוב עתרו עברייני הבנייה בדרישה להימנע ממימוש צווי ההריסה. הפעם הודיעה המדינה על כוונתה לממש את צווי ההריסה נגד המבנים כולם עד יוני 2018. המדינה הצהירה בבג"ץ כי כל החלופות הקונקרטיות שהוצעו נבחנו, הליכי ההדברות מוצו, והמדינה עשתה רבות לפיתוח שכונה, תשתיות ומגרשים על חשבונה, המוצעים לתושבי ח'אן אל אחמר חיים אין כסף. בפסק דין מיום 24 במאי 2018 דחה בית המשפט את כל העתירות בקובעו כי טיפול המדינה היה ענייני, וכעת משמתוכנן מימוש צווי ההריסה במועד קרוב בכוונה לתאם עם תושבי המתחם את אופן הפינוי, הרי שאין צורך לקצוב מועד מדויק למימוש צווי ההריסה.³³

עברייני הבנייה לא אמרו נואש. ביולי 2018 הם הגישו עתירה נוספת לביטול או לעיכוב של צווי ההריסה עד להכרעה והחלטה בתוכנית מפורטת שניסו להגיש

31 בג"צ 5665/11 כפר אדומים ואח' נ' שר הביטחון ואח': <https://bit.ly/37ddL7E>.

32 בג"צ 7969/13 כפר אדומים ואח' נ' שר הביטחון ואח'.

33 בג"צ 3287/16 כפר אדומים ואח' נ' שר הביטחון ואח'.

דגלים בין-לאומיים בח'אן אל-אחמר, סמוך לכביש 1. תמונה אחת שווה אלף מילים. צילום: תנועת רגבים

תשע שנים לאחר שבנו בניגוד לדין את בית הספר.³⁴ נוסף על כך הגישו עברייני הבנייה באמצעות עורך דין מטעם הרשות הפלשתינית עוד עתירה למניעת פינויים מח'אן אל-אחמר.³⁵ תנועת רגבים מצידה עתרה לבג"ץ לאיטום מבנה בית הספר. זו כבר הייתה העתירה החמישית שבגינה התבקש בית המשפט להורות לאכוף את החוק נגד בית הספר הבלתי חוקי בח'אן אל-אחמר. גם עתירות אלו נדחו בבית המשפט בקובעו כי כבר ניתן פסק דין חלוט להריסת המבנים ולא קמה עילה לפתוח מחדש את פסק הדין.³⁶ שוב, בלי לקבוע מועד למימוש צווי ההריסה.

עוד שנה חלפה, ואף שהריסת המבנים, אליבא דמדינת ישראל, הייתה בעדיפות גבוהה, וחרף הצהרות ראש הממשלה דאז בנימין נתניהו כי "ח'אן אל-אחמר יפונה בקרוב מאוד",³⁷ הזמן הלך וחלף, ואכיפת החוק לא נראתה באופק. באפריל 2019 הגישה תנועת רגבים עתירה נוספת לבג"ץ, שישיית במספר, למימוש צווי ההריסה והתחייבויות המדינה למימוש צווי ההריסה, אשר קיבלו תוקף של פסק

34 בג"צ 5193/18 ועד תושבי הכפר אלח'אן אלאחמר ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית ואח'.

35 בג"צ 5257/18 רבחי עבד אלח'ק אברהים עבד אללטיף ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

36 החלטה מיום 5 בספטמבר 2018: <https://bit.ly/37vLVDt>.
37 ראו למשל מבזק חדשות: "נתניהו: ח'אן אל אחמר יפונה בקרוב מאד", Ynet, 19 בנובמבר 2018.

תערוכת ציורים אנטישמיים שנכחים בה נציגי אר"ם ודיפלומטים זרים

דין.³⁸ פעם אחר פעם נדחה מועד הדיון בעתירה זו לבקשת המדינה, ולבסוף נערך הדיון ביום 29 בנובמבר 2020. אלא שבמהלך הדיון נענה בית המשפט לבקשת המדינה להציג את הסיבה לדחיית מימוש צווי ההריסה ולאי-קיום החלטות שיפוטיות חלוטות בדלתיים סגורות ובמעמד צד אחד. לבסוף קבע בית המשפט כי המדינה תעביר עדכון ביולי 2021, ובכך נתן לעברייני הבנייה ארכה של שמונה חודשים נוספים.

מה הסיבה המוצדקת שהציגה המדינה בדיון? רק נציגי המדינה והשופטים יודעים. מה שידוע היטב הוא שמדינות זרות וארגונים זרים מרשים לעצמם להתערב בנעשה בח'אן אל-אחמר, ולמרבה הצער גם מדינת ישראל בהתנהגותה מרשה להם לפגוע בריבונותה, החל בעצם מימון הקמת המבנים הבלתי חוקיים, וכלה במימון המערכה המשפטית נגד אכיפת החוק ובעריכת כנסים ואירועים בין-לאומיים ואף אנטישמיים בח'אן אל-אחמר. במהלך ספטמבר 2018 השתתפו נציגים בכירים מהאר"ם ומאונסק"ו ודיפלומטים אירופים מנורווגיה, מבריטניה ומגרמניה בתערוכה בח'אן אל-אחמר אשר הציגה פריטי אומנות אנטישמיים,

38 בג"צ 2387/19 רגבים נ' ראש ממשלת ישראל ואח'.

כדוגמת איור שבו ישראל מוצגת כתמנון מפלצתי אשר בזרועו האחת חונק ילד ערבי ובזרועו השנייה עוקר בית ספר, כנסיות ואת מסגד אל-אקצה. איורים אחרים הציגו את חיילי צה"ל מכוונים את נשקיהם לילדות ועוד.

אם לא די בכך, לאחר פסק דין חלוט של בג"ץ החלה מסכת איומים ולחץ בין-לאומי נגד אכיפת החוק בהתערבות בוטה בעניינים פנימיים של מדינת ישראל.

שרת החוץ של האיחוד האירופי, פדריקה מוגריני, קראה לישראל להימנע מהריסת המתחם הלא חוקי בחאן אל-אחמר, והדגישה כי האיחוד מתנגד להריסת המתחם מחד, ולבניה ישראלית בהתיישבות מאידך.³⁹ ראש ממשלת בריטניה, תרזה מיי, קראה לישראל מעל במת הפרלמנט הבריטי, שלא להרוס את המתחם הבלתי חוקי,⁴⁰ ודברים בוטים אף יותר השמיע אדווין סמואל, דובר ממשלת בריטניה במזרח התיכון ובצפון אפריקה (MENA).⁴¹

פאטו בנסודה, תובעת בית הדין הפלילי הבין-לאומי בהאג, הצהירה באוקטובר 2018 כי היא "עוקבת בדאגה" עוקבת בדאגה אחרי הפינוי המתוכנן, שיהווה לדבריה פשע מלחמה, ואף איימה כי לא תהסס להפעיל את סמכויותיה בבית הדין.⁴²

לבסוף, הרשות הפלשתינית עם האיחוד האירופי עושה שימוש ציני בתושבי ח'אן אל-אחמר ומשתמשת בהם כככלי משחק. כאמור, היא הפכה עצמה לנציגת התושבים בפני בית המשפט ומונעת מהם להיענות להצעות המדינה, בין למגורים חלופיים ובין לפינוי מכבד. הכול כדי ליצור תמונות תעמולה אנטי-ישראליות קשות של פינוי בכוח של ח'אן אל-אחמר.⁴³

2. הרודיון - בית ספר על אדמות מדינה

בשטח C במזרח גוש עציון שוכן האתר ההיסטורי החשוב ההרודיון, וסביבו שטחי חקלאות וכמה מבני מגורים של פלשתינים. מעבר להם, מצפון וממזרח להרודיון, יש שטחי B החולשים בין היתר על העיירה הפלשתינית זעתרה. באפריל 2017 הבחינה תנועת רגבים כי בלב שטחי החקלאות בשטח C שבין ההרודיון לעיירה הפלשתינית זעתרה החלו עברייני בנייה פלשתינים להכשיר שטח לצורך הקמת מבנה.

39 שרת החוץ של האיחוד האירופי קראה לישראל לחזור בה מהריסת חאן אל-אחמר - <https://bit.ly/3fqobFo>.

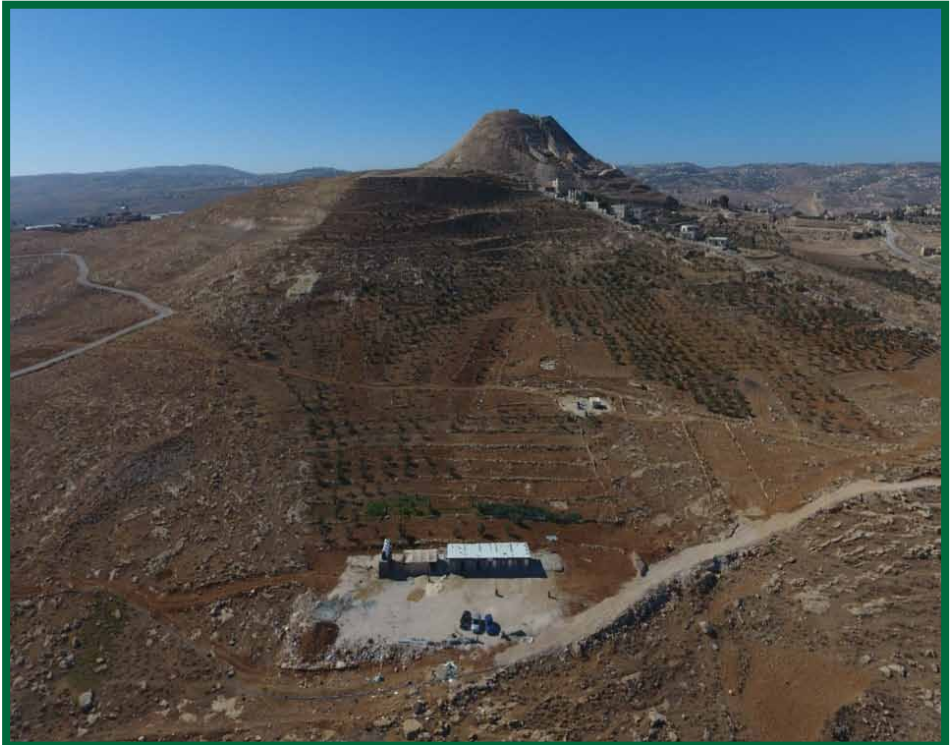
40 דיווח של כאן חדשות: <https://bit.ly/3ijwKit>
41 דיפלומט בריטי בכיר מצהיר בערבית: ממשלת בריטניה פועלת לעצור את פינוי חאן אל אחמר". <https://bit.ly/3xiceaR>

42 יותם ברגר, "התובעת הראשית בהאג על פינוי חאן אל-אחמר: לא אהסס להפעיל את סמכויותיי", הארץ, 17 באוקטובר 2018: <https://bit.ly/3Cd6xyz>.

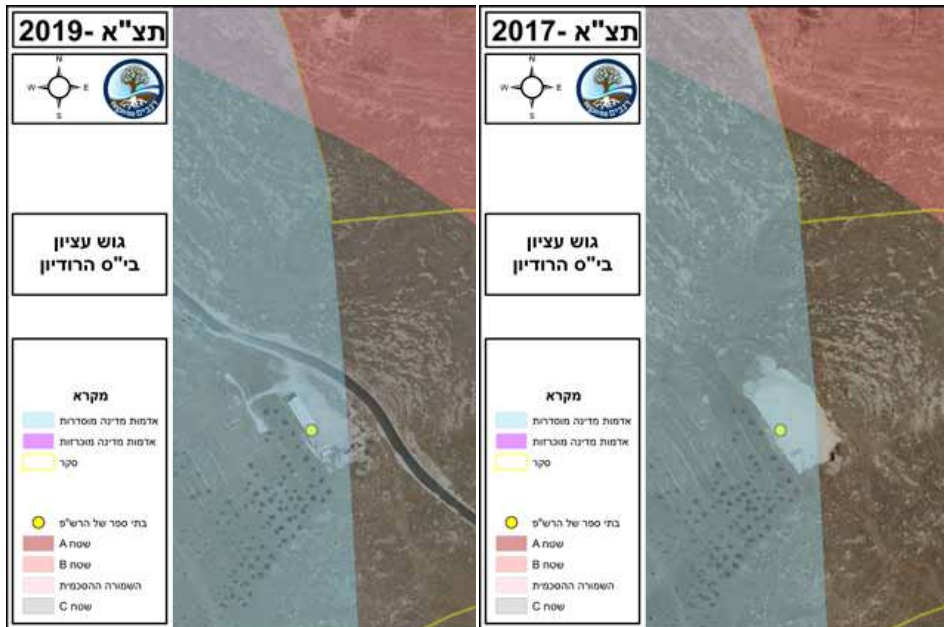
43 כריש חזוני, לעיל, הערה 25 <https://bit.ly/3jllaaD> כתבה באתר מידה, לעיל, הערה 25.

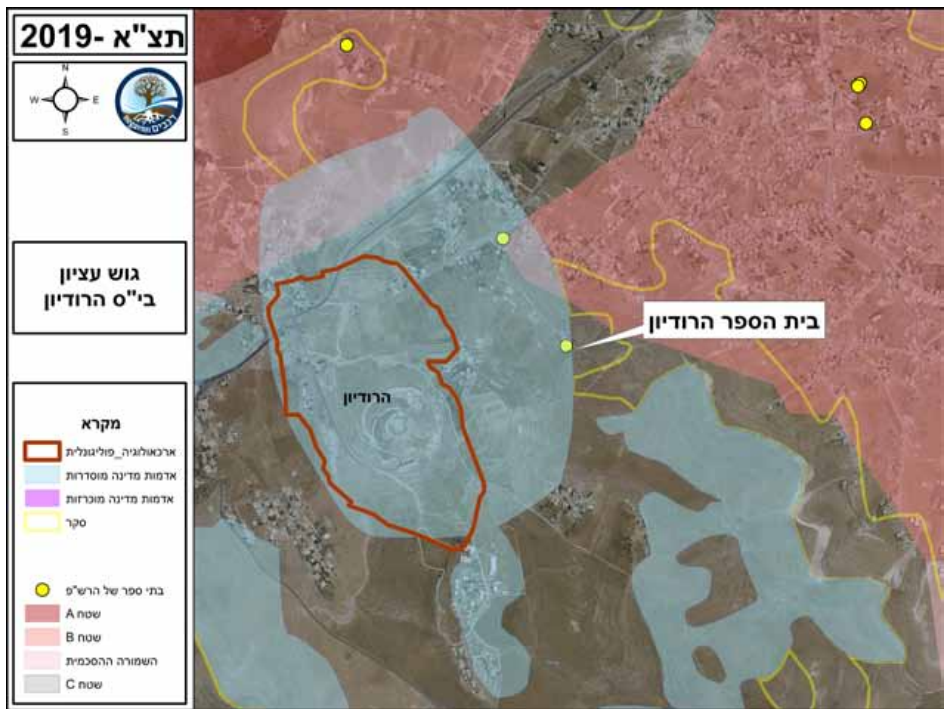
האזור שהוכשר בשטח C על רקע העיירה זעתרה, שבשטח B. צילום: תנועת רגבים

בית הספר שליד ההרודיון, דצמבר 2017. צילום: תנועת רגבים

מקום בית הספר הבלתי חוקי

בית הספר וסביבתו, 2019

בית הספר וסביבתו, מאי 2021. בית הספר מקבע אוכלוסייה ומניע בנייה עוד בלתי חוקית בקרבתו, בשטח C. צילום: תנועת רגבים

ביוני 2017 כבר ניצב מבנה בלוקים בשטח זה, ובדצמבר כבר היה גג וניכר שהמלאכה הושלמה. והנה ניצב לו בית ספר חדש.

מהתמונות שלעיל ומהתמונות שלהלן עולה שאף שאין כל מניעה לבנות את בית הספר בשטח B, ליד ריכוז אוכלוסייה, הוקם בית הספר, בהתאם לתוכנית פיאה, בלב שטח חקלאי ריק ורחוק ממבני מגורים בשטח C. המטרה ברורה: כיבוש בפועל של שטחי C, משיכת אוכלוסייה וקיבועה סביב בית הספר, ולבסוף יצירת רצף טריטוריאלי בין שטחי B וקטיעת רצף ההתיישבות היהודית.

לא מדובר בדיבורים בעלמא. השוואת תצלום אוויר של אזור בית הספר משנת 2018 עם תצלומי אוויר של אזור בית הספר מהשנים 2020 ו-2021 מעלה כי בתקופה זו נסלל כביש לבית הספר, ובקרבתו, בלב שטחי החקלאות, נבנו מבני אבן, בהם בתי מידות.

פניות תנועת רגבים למנהל האזרחי בבקשה כי יאכפו את הדין על בית הספר הלא חוקי לא נענו או נענו בלוקניות, ולא נותר לה ברירה אלא לעתור לבג"ץ לצורך אכיפת

החוק כנגד בית ספר זה.⁴⁴ רק לאחר הגשת העתירה חשף המנהל האזרחי כי כבר הוציא צו הריסה נגד המבנה. בהתאם לכללי השיטה נקטו אף עברייני הבנייה הליכים משפטיים נמרצים ועתרו לבג"ץ נגד הריסת המבנה. על פי פסק הדין בעתירה, הגיעו העותרים ורשויות האכיפה (היחידה המרכזית לפיקוח באיו"ש) להסכמה שלפיה בתוך 14 יום יוכל העותר להגיש בקשה להיתר והצעת תוכנית ללשכת התכנון, ואם יעשה כן במועד, לא יאכפו רשויות האכיפה את צו ההריסה עד להמצאת החלטה סופית בבקשה ובהצעה. הכול בתנאי שלא תתבצע בנייה נוספת ולא יהיה שינוי במתכונת השימוש במבנה.⁴⁵ עברייני הבנייה הגישו בקשה להיתר, אך זו נדחתה בהחלטה של ועדת המשנה. על החלטת ועדת המשנה הגישו עברייני הבנייה עתירה מנהלית לבית המשפט המחוזי בירושלים,⁴⁶ וזה הוציא צו ארעי המונע את אכיפת הצו.

בפברואר 2021 נמחקה העתירה המנהלית ובוטל הצו הארעי,⁴⁷

אלא שגם לאחר הסרת המשוכות המשפטיות המנהל האזרחי אינו ממחר לאכוף את החוק, ובית הספר ממשיך לפעול כסדרו. פרשה זו ממחישה היטב כיצד הרשות הפלשתינית מנצלת לרעה את ההליך המשפטי עד שלבסוף גורמי האכיפה מתייאשים.

3. בית הספר בכפר כיסאן

כפר כיסאן הוא מקבץ של מבנים בלתי חוקיים מצפון ליישוב מעלה עמוס שבמזרח גוש עציון. חלק מהמבנים יושבים בשטח B וחלקם בשטח C.⁴⁸ בראשית אוגוסט 2020 החלו הפלשתינים בהקמת בית ספר חדש, בלתי חוקי, בפאתיו הצפוניים של הכפר, על אדמות ציבוריות השייכות למדינת ישראל וסמוך מאוד לתוואי דרך עתידית (כביש 80, אשר אושר בתוכנית יו"ש 912/3), אגב פגיעה בצורך לשמר את סביבת צירי התנועה הראשיים נקיים מבנייה בכלל ומבנייה בלתי חוקית בפרט, אשר עשויה להפריע למימוש התוכנית. הכול במרחק של 2 קילומטר בלבד מבית ספר קיים.

העבודות בוצעו במהירות שיא. סימון השטח, טפסנות, יציקות בטון ושלד בוצעו בתוך ימים אחדים בלבד. המימון הגיע מגורמי חוץ – ככל הנראה מהאיחוד

44 בג"צ 2692/18 רגבים נ' שר הבטחון, ראש המינהל האזרחי ואח': <https://bit.ly/3A1SGJG>.

45 בג"צ 7021/17 צאלח נ' היחידה המרכזית לפיקוח באיוש. פסק דין מיום 28 באוקטובר 2018: <https://bit.ly/3Cd6S4j>

46 עת"מ 20-12-36234.

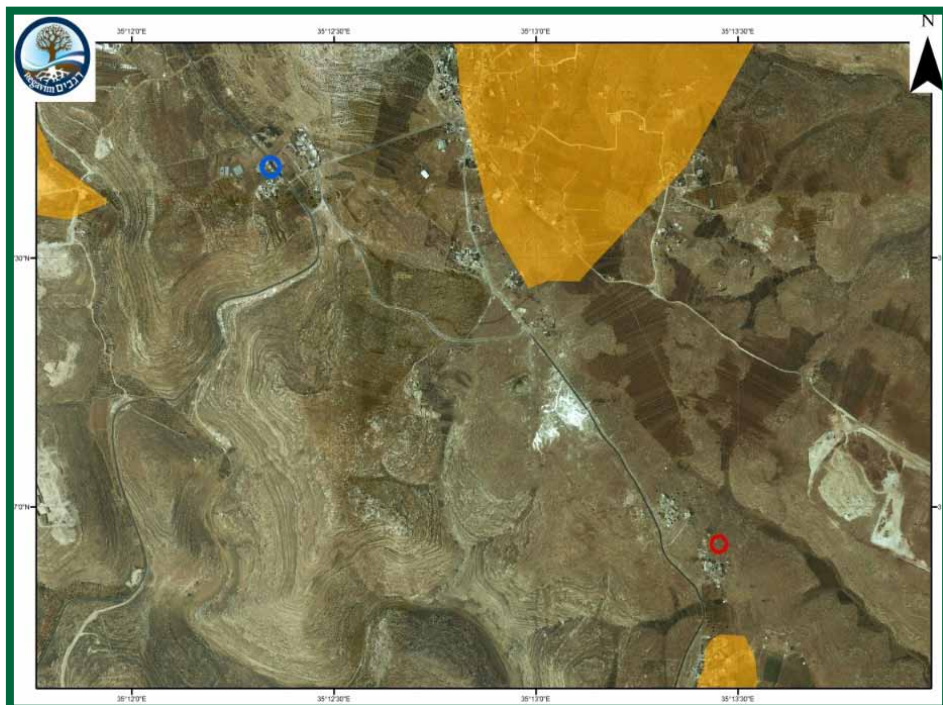
47 אילת כהנא, "המנהל האזרחי מעכב הריסת בית ספר לא חוקי", מקור ראשון, 1 ביולי 2021: <https://bit.ly/3iqd83j>

48 גם אם הייתה בעבר כוונה של המדינה להלבין את המבנים הבלתי חוקיים או את חלקם, הרי שבדין בעתירה שהגישה תנועת רגבים בעניין בית ספר זה הודיעה המדינה כי חזרה בה מכוונתה.

הליכי בניית בית הספר בכפר כיסאן, אוגוסט
2020. צילום: תנועת רגבים

צילום: תנועת רגבים

תצלום אוויר של אזור כפר כיסאן. בעיגול האדום: בית הספר החדש. במרחק 2 ק"מ ממנו, בעיגול הכחול: בית הספר הקיים (השטח המסומן בתום הוא שטח B). עיבוד: תנועת רגבים

האירופי. העבודות בוצעו באין מפריע וללא התערבות מצד גורמי פיקוח ואכיפה ישראלים, אף שתנועת רגבים וגופים נוספים עדכנו אותם בזמן אמת בדבר הבנייה הבלתי חוקית ודרשו כי יפעלו להפסקתה המיידית.

חرف העתירה שהגישה תנועת רגבים לבית המשפט⁴⁹ נמשכה הבנייה ועודה נמשכת באין אוכף. במקביל להליכים המשפטיים הצהיר השר מיכאל ביטון מעל בימת הכנסת במהלך נובמבר 2020 כי יש כוונה של הדרג המדיני להלבין את בית הספר הבלתי חוקי בכפר כיסאן.⁵⁰ עם זאת בינואר 2021, במהלך דיון בעתירת רגבים, הצהירה המדינה כי התוכנית האמורה להלבנת הבנייה הפלשתינית ירדה מסדר היום, והיא הוציאה צווי הפסקת עבודה וצווי הריסה, אך אינה מתחייבת אם ומתי גם תאכוף אותם. במבחן התוצאה, בראותם את התנהלותם הפסיבית והמזגזגת של גורמי האכיפה ממשיכים עברייני הבניה להתקדם בעבודות באין מפריע, ובית ספר חדש של שלוש קומות ניצב רגע לפני אכלוס.

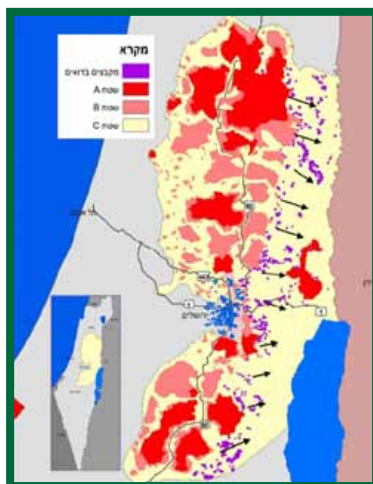
בית ספר זה הוא דוגמה מובהקת לאופן שבו הרשות הפלשתינית משתמשת בבניית

49 עת"מ (מינהלי י-0) 26767-08-20 רגבים נ' בני גנץ ואח'. <https://bit-ly/3llQ9WF>.
50 <https://bit-ly/3xkRS0K>

בתי ספר לצורך העמקת אחיזתה בשטחי C גרידא: ראשית, מדובר בבנייה שאין בה צורך אמיתי, שכן כבר יש בית ספר בקרבת מקום. שנית, מבחינה גאוגרפית נבנה בית הספר במקום ספציפי שנועד להיות "גשר" בין שטח B שמדרום לאתר הבנייה לבין שטח B שמצפון לו, אגב יצירת חיץ בשטח C במרחב וכדי ליצור "טבעת חנק" סביב היישוב מעלה עמוס, השוכן מדרום לבנייה הבלתי חוקית. שלישית, לא הייתה כל מניעה למקם את בית הספר בשטח B מצפון לשטח הבנייה, שיש בו מרחב פתוח לא מנוצל.

4. בית ספר במרחב עוג'ה, בקעת הירדן

כחלק מהתוכנית לתפיסת אזורים אסטרטגיים, הרשות הפלשתינית, בתמיכה אקטיבית של האיחוד האירופי ומדינות זרות נוספות, מעודדת את התיישבותם הבלתי חוקית של בדווים באזור בקעת הירדן, מדבר יהודה, ספר המדבר, באזור ים המלח ואף דרומה ממנו, בואכה בקעת ערד. המטרה היא השתלטות על מרחב הבקעה והמדבר הגובלים במדינת ירדן ויצירת רצף התיישבותי פלשתיני לעבר ירדן, כעולה בברור ממפת רשת מאחזי הבדווים בשטח C. בכך מנסה הרשות הפלשתינית למנוע מהמדינה הפלשתינית להיות מוקפת מארבעה כיוונים במדינת ישראל ולהגדיל את סיכויי הנסיגה הישראלית מבקעת הירדן.⁵¹

רשת מאחזים בדווים בשטח C. עיבוד תמונה: תנועת רגבים

בית הספר בעוג'ה שבבקעת הירדן, ספטמבר 2020. צילום: תנועת רגבים

51 הקולוניה האחרונה, לעיל הערה 8.

אזור בית הספר בשנת 2019 לעומת 2020. רואים בבירור שבית הספר מוביל לבניית מבנים נוספים בקרבתו

שיא חדש של קביעת עובדות בשטח הוא הקמת בית הספר בפזורה הבלתי חוקית הסמוכה לכפר עו'גה שבבקעת הירדן בסביבות ספטמבר 2020, בן לילה ובאמצעות עשרות פועלים. כאשר גילתה תנועת רגבים את המבנה הבלתי חוקי הוא כבר היה מאוכלס ופעיל, ועליו שלט מאיר עיניים כי הוא שייך ל"משרד החינוך של מדינת פלשתיין".

גם במקרה זה מיקום המבנה אינו אקראי. הוא הוקם בשטח C, בסמוך לאדמות מדינה. בין המבנים הבלתי חוקיים של הפזורות הבדוויות שם, בניסיון ברור לקבע אותן במקומן וליצור ביניהן רצף התיישבותי בשליטת הרשות הפלשתינית.

5. בית הספר במחצבת כוכב השחר - פזורת אל-מוע'ייר

לקראת ספטמבר 2020 קיבלה תנועת רגבים דיווח על הכשרת שטח מצפון למחצבות כוכב השחר וממזרח לכפר אל-מוע'ייר לצורך הקמת בית ספר חדש. בית ספר זה הוא דוגמה קלסית לאופן שבו הרשות הפלשתינית משתמשת בבתי ספר למטרות השתלטות על שטחי C בהיצמדות לכל מאפייני הפעולה שהזכרנו לעיל.

ראשית, השטח שנבחר בעבור בית הספר מרוחק כשני קילומטר בלבד מבית הספר קיים בכפר אל-מוע'ייר. מנגד, הוא מרוחק מכל יישוב קבע ערבי אך אינו מרוחק ממבנים של בדווים בסביבה.⁵² ברור אפוא כי מטרתה הראשונית והיחידה

52 ראו סרטונים שפורסמו בפוסטים של תנועת רגבים בימים 23 בדצמבר 2020: <https://fb-watch/4od2x0XV27/> ו-21 בספטמבר 2020: <https://bit.ly/3r0veq5>

של בניית בית ספר זה היא לקבע את האוכלוסייה הנוודית שם, וממילא את אחיזת הרשות הפלשתינית בשטח C, בהתאם לתוכנית פיאד.

שנית, גם כאן בוצעו העבודות במימון ארגונים בין-לאומיים⁵³ במבצע בזק ובמהירות שיא. הן התחילו באישון לילה ממש. בתחילה נוצקה הרצפה ונבנו הקירות. בשלב זה דיווחה תנועת רגבים למנהל האזרחי על הבנייה הבלתי חוקית. בשבוע שלאחר מכן כבר נעשתה חלוקת פנים, ולאחר מכן נבנה גג ארעי.

שלישית, במקרה זה, בניסיון למנוע צעדי אכיפה מצד רשויות החוק הישראליות, עוד לפני בניית הגג, הרכבת חלונות ודלתות, לפני המים והשירותים, מיהרה הרשות הפלשתינית לאבזר את המבנה בשולחנות ובכיסאות ולהביא כמה תלמידים כדי להשיג נקודות בקרב על התודעה בתקשורת הבין-לאומית אגב יצירת מצג שווא כי המבנה מאוכלס בתלמידים המשועים לחינוך קרוב וראוי.

אבל לשקר אין רגליים, וראש המקבץ הלא חוקי הודה כי בשלב זה בבית הספר אין מורים ואין הנהלה,⁵⁴ וממילא אין באמת לימודים.

רביעית, גם כאן נקטו עברייני הבנייה אמצעים משפטיים בנצלם לרעה את הכלים המשפטיים המוענקים להם בחוק. לאחר שהוציא המנהל האזרחי צו מנהלי להפסקת העבודות ולהריסת המבנה הם עתרו מייד לבית המשפט בדרישה למנוע את הריסת המבנה. ואולם בה בעת הם התעלמו מצווים מנהליים ושיפוטיים להפסקת עבודות הבנייה והמשיכו בבניית בית הספר, ובכלל זה יצקו גג חדש.

תנועת רגבים הציגה עובדות אלו לפני בית המשפט, והוא דחה את עתירת עברייני הבנייה וביטל את הצו ארעי שהוציא להפסקת עבודות הבנייה, ובכך אפשר את הריסת המבנה. אלא שעברייני הבנייה הגישו מייד ערעור לבית המשפט העליון עם בקשה למתן צו עיכוב לביצוע ההריסה.

היה אפשר לצפות שמערכת המשפט תעניש את מי שמפר את צויה. למרבה הצער, במקרה זה כמו במקרים דומים אחרים אפשרו בית המשפט העליון וגורמי האכיפה לעברייני הבנייה לעשות מהם צחוק. לא זו בלבד שלא הענישו את העבריינים, אלא העניקו להם סוכריות. בית משפט העליון אפשר לעברייני הבנייה לנצל לרעה את ההליך השיפוטי, עיכב את ביצוע ההריסה והתעלם מחלקו השני של הצו, המתנה את עיכוב ביצוע צו ההריסה בהימנעות מביצוע עבודות בנייה נוספות בבית הספר. כך למעשה שוב זכו העבריינים להשלים את בניית בית הספר, והרשות הפלשתינית - בחסות גורמי האכיפה בישראל - הצליחה לכבוש נתח נוסף בשטח C.

53 ראו פוסט של Salah Khawaja: <https://bit.ly/3C79zEB>

54 ראו פוסט של Salah Khawaja, לעיל, הערה 49.

6. א-זוודין - בית ספר בשטח אש 917

זה עשרות שנים ששטח אש 917 בדרום הר חברון הוא שטח אימונים של צה"ל.

דרום הר חברון הוא אזור אסטרטגי בהיותו מרחב פתוח החוצץ בין הרי יהודה לאזור הנגב. עם עמק יזרעאל ומרחב ניצנה, דרום הר חברון על היישובים היהודים שבו מונע רצף התיישבות פלשתינית ממצרים ועד לבנון. גם הפלשתינים מבינים זאת היטב, ואזור זה נכלל בתוכנית פיאד להשתלטות על שטחי C ולסיפוחם דה פקטו לידי הרשות הפלשתינית.

בפועל, הרשות הפלשתינית בסיוע נרחב של האיחוד האירופי ומדינות זרות משקיעה משאבים רבים בשלל תוכניות השתלטות על דרום הר חברון. בשנים האחרונות אנו עדים לתופעה הולכת ומתרחבת של בנייה בלתי חוקית בשטח זה, עד כדי הנתון המבהיל של ארבעה מתחמי ענק הכוללים כאלפיים (!) מבנים בלתי חוקיים⁵⁵ המתפרסים על שטח של כ-10,000 דונם ומחברים בין גושים פלשתינים, ובכללם מבני מגורים (בחלקם מבני ענק!), מבני קהילה, מרפאות, בתי ספר ומסגדים.

עוד הקימה הרשות הפלשתינית באזור זה תשתיות חשמל מים וכבישים בהיקף מצטבר של מאות קילומטרים, פיתחה חקלאות והשקיעה בתוכניות להכשרה חקלאית של אלפי דונמים באדמות מדינה ישראליות ובשטחי אש. הכול אגב הפרה בוטה של החוק הישראלי התקף באזור, של הסכמי אוסלו ואף של החוק הבין-לאומי.⁵⁶

לא זו בלבד שמדובר בפעולות בנייה בלתי חוקיות בהיקף כה רחב, אלא שבפועל הן דוחקות את צה"ל מאזור אימונים זה, וצה"ל מצמצם את פעילותו בשטח האש בלי שמדינת ישראל הנידה עפעף.

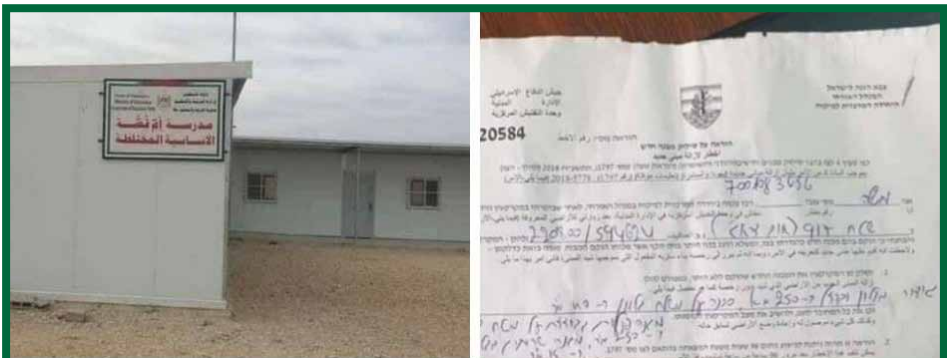
בינואר 2021 הבחינה תנועת רגבים כי באזור חדש בשטח האש, מחוץ לארבעת המתחמים הבלתי חוקיים הקיימים בשטח האש, כשלושה קילומטר ממזרח ליישוב מעון, על אדמות סקר, נבנה מבנה בלתי חוקי לבית ספר. המבנה נמצא בשלבי סיום של בנייתו והיה עתיד להתאכלס בתוך זמן קצר. כעולה מן התמונות, המבנה מרוחק כקילומטר וחצי בלבד מבית ספר קיים. הוא ממוקם כ-500 מטר ממקבץ מבנים בדוויים כדי לקבע אותם ולמשוך אליו אוכלוסייה נוספת אשר תקים סביבה מבני מגורים נוספים, בלתי חוקיים כמובן, ותסייע ליצירת רצף טריטוריאלי פלשתיני.

בית ספר זה מתהדר במימון ותמיכה של האיחוד האירופי, מדינות זרות וארגונים

55 לפירוט ראו סרטון: <https://bit.ly/3A6d2RU>.
56 להרחבה, לפירוט ולמשעויות אסטרטגיות ראו דוח רגבים, "העיר הצומחת במדבר", יולי <https://bit.ly/3xkkfwa>: 2016.

בית הספר א-זוודין בשטח אש 917, ינואר 2021. צילום: תנועת רגבים

בין-לאומיים, כעולה משלטים מאירי עיניים המודבקים על המבנה ועל השער שלו.

בעקבות פניית תנועת רגבים למנהל האזרחי הוצא צו הריסה למבנה, אולם המבנה עומד על תילו ולא נהרס.

7. קדר - ואדי אבו הינדי - בית ספר על אדמות מדינה בשטח אש

שטח אש 912 נמצא במדבר יהודה, ממזרח למעלה אדומים, ומשמש לאימוני צה"ל. ממזרח ליישוב קדר, בתחום שטח האש ועל אדמות מדינה, הוקם בסוף שנת 2016 בית ספר אשר אמור לשמש את תושביו הבדווים של מאחז בלתי חוקי במקום. כמו המאחז כולו, גם בית הספר הוקם ללא היתר ובניגוד לדין.

בית הספר נבנה מבלוקים, ומהשילוט שנתלה בקרבתו נראה כי את בנייתו מימן האיחוד האירופי. גם כאן נועד בית הספר לקבע את אוכלוסיית הבדווים אשר החלה להתיישב באזור שלא כדין, אגב השתלטות דה פקטו על פיסה נוספת, לא רק של שטח C אלא של אדמות מדינה בשטח אש.

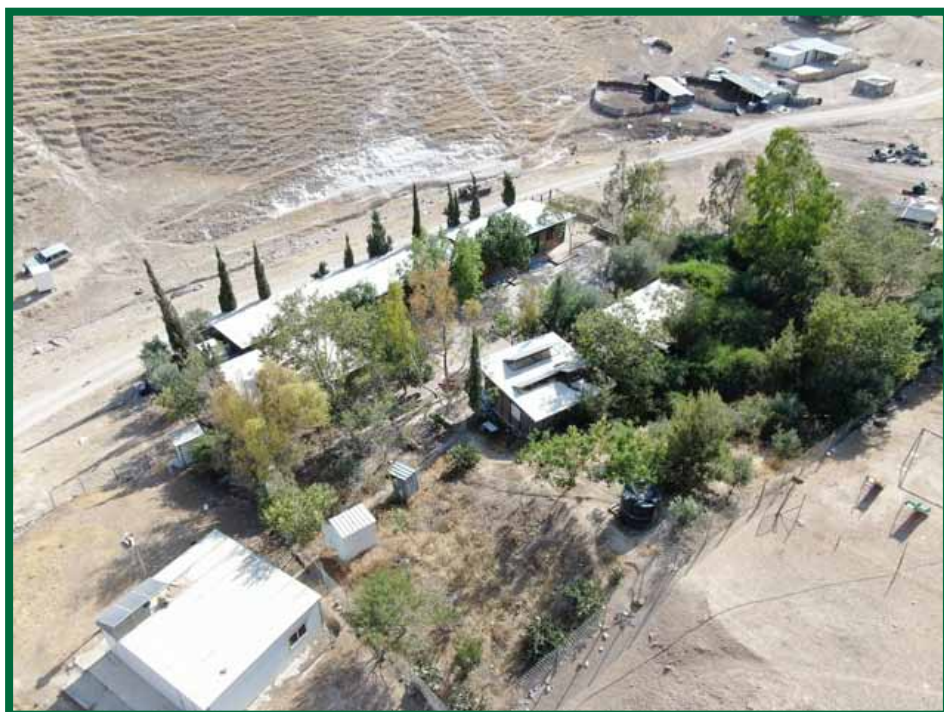
בשלב זה של תחילת בניית בית הספר פנתה תנועת רגבים למנהל האזרחי ולגורמי האכיפה בתקווה שיפעלו לאכוף את החוק, לכל הפחות כל עוד שלא הושלמה בניית המבנה. אלא שגורמי האכיפה לא פעלו באופן ממשי, והבנייה במקום הושלמה. כעולה מתצלומי אוויר של רגבים מאמצע שנת 2021, עם השנים התאכלס בית הספר ואף גדל והתרחב עוד, כמובן ללא היתר ובניגוד לדין, ואיש הישר והטוב בעיניו יעשה על אדמות מדינה ובשטחי אש.

בית הספר בשטח אש 912 בעת הקמתו, דצמבר 2016

צילום אוויר של בית הספר בשטח אש 912. עיבוד: תנועת רגבים

בית הספר בשטח אש 912, 2021. צילום: תנועת רגבים

8. ח'רבת זנוטא - בית ספר בלב אתר ארכאולוגי

ח'רבת זנוטא היא אתר ארכאולוגי השוכן ליד צומת שמעה, בדרום הר חברון, בסמוך מאוד למבנה המועצה האזורית הר חברון. המקום הוכרז אתר ארכאולוגי בימי המנדט הבריטי, ונמצאו בו ממצאים מהתקופה ההלניסטית, הרומית והביזנטית, מימי הביניים ומהתקופה העות'מאנית. בסביבות שנת 1999 החלו הפלשתינים פולשים לשטח האתר. אז תועדו במקום שלושה אוהלים ופחונים. בשנים שלאחר מכן החלה במקום בנייה נרחבת של מבנים בלתי חוקיים, ללא היתר ובניגוד לדין, אגב הרס של עתיקות ואף שימוש משני באבנים שנשדדו מאתר העתיקות!

בספטמבר 2017 ניתן פסק דין בבג"ץ 9715/07, שהגישו עברייני הבנייה בניסיון למנוע אכיפת צווי הריסה שהוציא המנהל האזרחי למבנים הבלתי חוקיים בח'רבת זנוטא. בפסק הדין התחייבה המדינה להימנע מאכיפת צווי ההריסה עד להכרעה באפשרות להסדיר את חוקיות המקבץ, והכול בתנאי שלא תהיה בנייה נוספת בתחומי המאחז הבלתי חוקי בח'רבת זנוטא.

והנה באישון לילה במרץ 2018 הוצב לפתע בח'רבת זנוטא מבנה יביל גדול בעבור בית ספר, ללא היתר ובניגוד לסיכום שנקבע בבג"ץ. באפריל 2018 הרס המנהל האזרחי את המבנה. אף שידעו שבניית בית הספר מבטלת את התחייבות המדינה להימנע מאכיפת החוק כנגד המבנים הבלתי חוקיים בח'רבת זנוטא, הוקם בית הספר בשנית, הפעם מבלוקים ובטון.

אם בכך לא די, בהתרסה ברורה נחנך המבנה המשודרג והבלתי חוקי באירוע רב משתתפים, לרבות בכירי הרשות הפלשתינית, מתוך ההבנה כי הסיכוי לאכיפה מצד רשויות החוק בישראל קלושות עד אפסיות. אין דין, ובעיקר אין דיין!

המנהל האזרחי מצידו נמנע מלהוציא צווי הריסה לבית הספר בטענה הקלושה בדבר סדר עדיפויות, הגם שמדובר בבנייה בלב אתר ארכאולוגי הגורמת נזק בלתי הפיך ואף שבנייתו בניגוד לסיכום שהושג בבג"ץ פוטרת את רשויות האכיפה מהתחייבותן שלא להרוס את המבנים הבלתי חוקיים בח'רבת זנוטא.

נמצא שחרף שלוש עתירות שונות שהגישה רגבים בעניין בית ספר זה, הוא נותר עומד על תילו, נסללה אליו דרך, בלתי חוקית אף היא, וגם בשנת 2021 בית הספר פעיל באופן שיקשה את אכיפת החוק בעניינו.

בית הספר שהוקם מבלוקים בח'רבת זנוטא, שנת 2018. צילום: תנועת רגבים

חנוכת בית הספר הבלתי חוקי בח'רבת זנוטא. תצלומים: דף הפייסבוק של משרד החינוך ברשות הפלשתינית

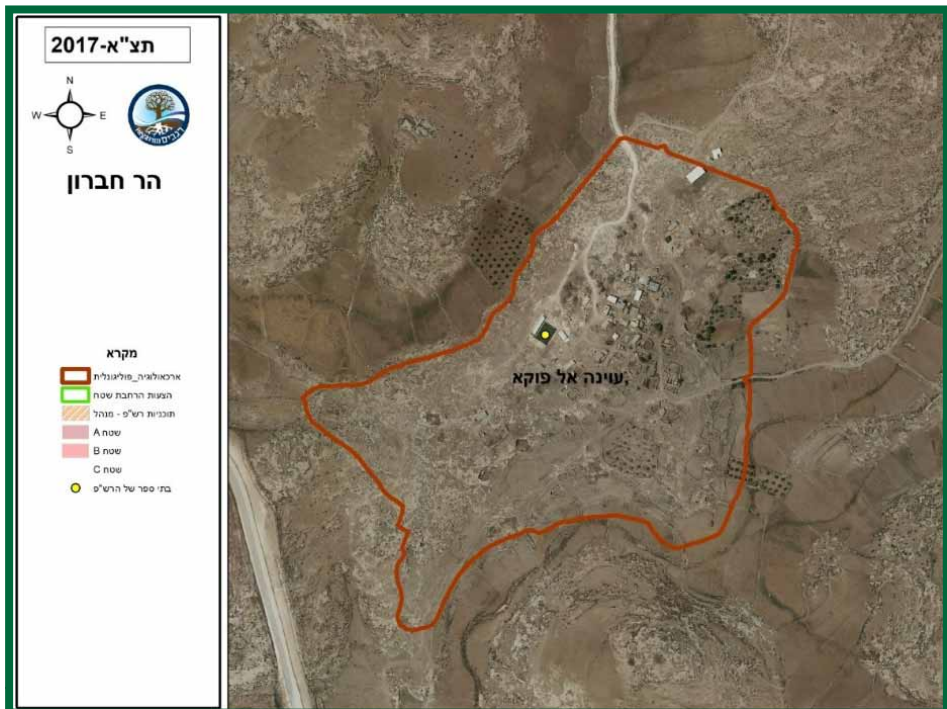
ח'רבת זנוטא, 2021. צילום: תנועת רגבים

9. עוינה אל-פוקא - בית ספר בלב אתר ארכאולוגי

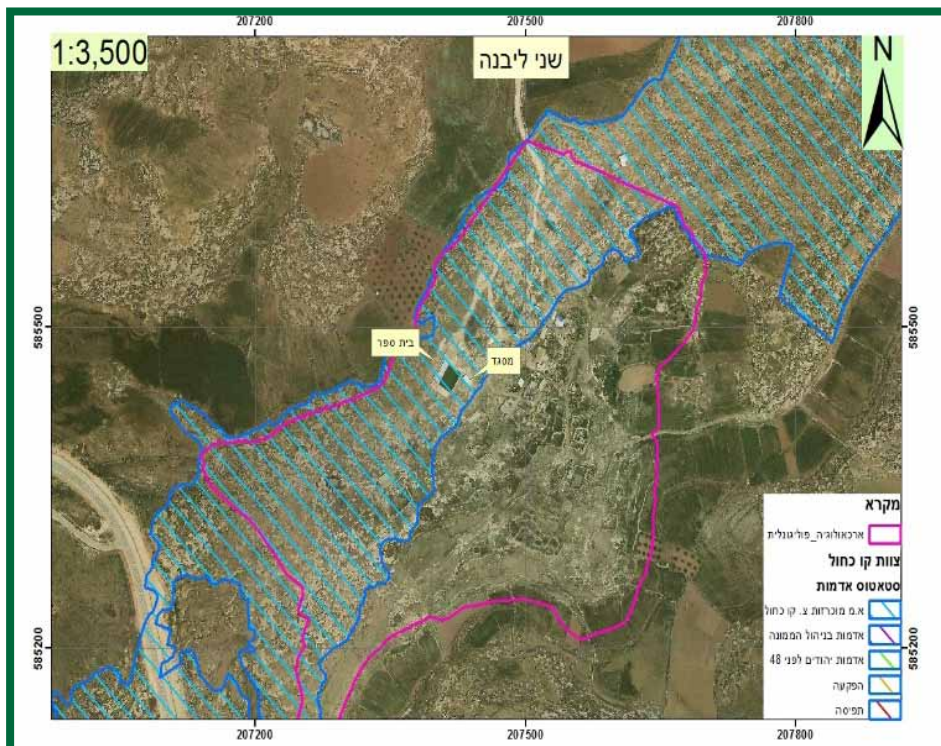
עוינה אל-פוקא היא אתר ארכאולוגי מצפון-מזרח ליישוב שני (לבנה) שבדרום הר חברון, בשטח C, אשר בשליטה אזרחית ביטחונית מלאה של ישראל. חלקו נמצא בתחום הקו הכחול של היישוב שני (לבנה).

כאמור, הרשות הפלשתינית מבינה היטב את חשיבותו האסטרטגית של אזור דרום הר חברון, ולכן מקפידה להקים - ללא היתר ובניגוד לדין - עוד ועוד מאחזים, מבני מגורים, מבני ציבור ותשתיות באזור כדי לכבוש אותו דה פקטו, ליצור רצף התיישבות פלשתיני ולקטוע את רצף ההתיישבות הישראלית.⁵⁷

במהלך השנים החלו פלשתינים בהקמת מבנים בלתי חוקיים - מתוך כל המרחב הריק שמסביב - דווקא באתר הארכאולוגי האמור. עם הזמן הוקם במקום מאחז של כשלושים מבנים אגב זריעת הרס בלתי הפיך באתר הארכאולוגי. פניות רגבים משנת 2014 לגורמי האכיפה לנקיטת הליכי פיקוח ואכיפה נגד המאחז הושבו ריקם. המסר היה ברור: אפשר להוסיף ולהקים עוד מבנים.

המבנים בפוליוגון הארכאולוגי. בית הספר מסומן בנקודה צהובה

בוורוד - הפוליוגון הארכאולוגי. בכחול - הקו הכחול של שני (לבנה)

בשנת 2016, בנאמנות לתוכנית פיאד, הוקמו במאחז בית ספר ומסגד, כולם בתוך הפוליוגון הארכאולוגי, על אדמות מדינה שבשטח הקו הכחול של היישוב שני (לבנה).

עברייני הבנייה החלו להשתמש בכלי משפטי העומד לרשותם. הם הגישו בקשה לקבלת היתר, אך זו נדחתה. רק אז, באוקטובר 2016, הוציאו רשויות האכיפה צו הריסה למבנה בית הספר. זה אומנם היה צו הריסה סופי, אך נראה כי בשום שלב לא הייתה כוונה ליישמו. עברייני הבנייה מצידם המשיכו בפעולות המשפטיות. הם הגישו ערר על דחיית הבקשה להיתר, והערר נדחה. או אז הגישו בקשה לקבלת פטור מהיתר, אך גם זו נדחתה. אף שברור לחלוטין, וביתר שאת לאחר דחיית הבקשה להיתר, כי אין סיכוי להכשיר את מבנה בית הספר, היושב באתר ארכאולוגי ובשטח היישוב שני (לבנה), לא טרחו גורמי האכיפה להוציא לפועל את צו ההריסה.

באוגוסט 2017, לאחר שדחו רשויות התכנון את כלל הבקשות המופרכות מצד עברייני הבנייה, הגישו העבריינים עתירה לבג"ץ בדרישה למנוע את הריסת

המבנה.⁵⁸ בג"ץ נתן צו ארעי המונע את ההריסה. לבסוף, בספטמבר 2018 נמחקה העתירה בהסכמה, ונכון לשנת 2021 בית הספר הבלתי חוקי עומד על תילו. גם כאן התנהלות גורמי האכיפה, וליתר דיוק חוסר התנהלותם, משחקת בדיוק לידי תוכנית פיאד. ליד בית הספר הוקמו מבנים נוספים, חלקם בתוך העתיקות ממש, אגב זריעת הרס בלתי הפיך.

מבנה בית הספר בסמוך להקמתו, ומולו, ליד הדשא, המסגד. צילום: תנועת רגבים

שנת 2021. מימין - מבנה בית הספר. משמאל - המסגד. בינתיים הוחלף בו הגג. לידו - מבנה חדש. צילום: תנועת רגבים

58 בג"ץ 6649/17 בשיר מוחמד חואמדה נ' המפקד הצבאי באזור הגדה המערבית ואח'.

עוד מבנים נוספו, חלקם בתוך העתיקות ממש. צילום: תנועת רגבים

10. נבי סמואל - בית ספר בלב שמורת טבע

הגן הלאומי נבי סמואל יושב בצפון ירושלים. בקרבו, על גבעה המתנשאת לגובה 885 מטר מעל פני הים, שוכן פארק נבי סמואל, המשלב עתיקות, נופי מדרגות חקלאיות, מעיין הררי ובוסתנים. בלב הפארק, בתוך מבנה מהתקופה הצלבנית, נמצא קבר שמואל הנביא. נבי סמואל הוא אזור אסטרטגי השולט על הסביבה כולה ומשקיף על ירושלים. לפיכך בתקופות רבות היה נבי סמואל מוקד קרבות חשוב. למשל, במלחמת העולם הראשונה כבשו הבריטים את נבי סמואל עוד

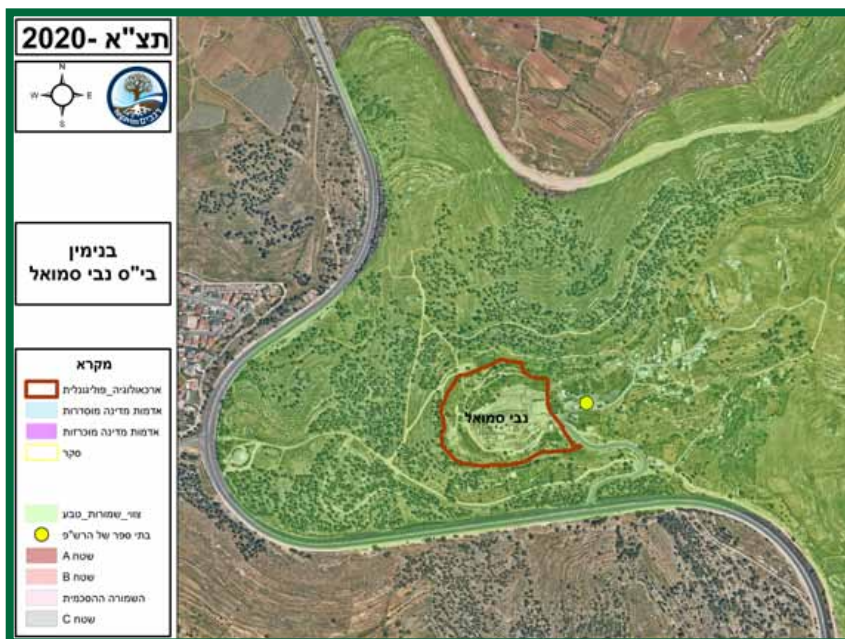
קודם שכבשו את ירושלים. במלחמת העצמאות הקריבו לוחמים רבים את חייהם בניסיון (כושל) לכבוש את נבי סמואל.⁵⁹

בגן הלאומי, הנמצא בשטח C, בשליטת ישראל, יש מבני מגורים של ערבים, אשר חוקיותם מוטלת בספק. מתוך הבנת המשמעות האסטרטגית של האזור החליטה הרשות הפלשתינית להשיג אף היא דריסת רגל במקום בדרך המוכרת של הקמת בית ספר.

וכך בסמון לקבר שמואל הנביא הקימו הפלשתינים מבנה המשמש בית ספר, כמובן ללא היתר ובניגוד לדין.

חרף פניית תנועת רגבים לגורמי האכיפה, ואף שמדובר בבנייה בלב שמורת טבע ובאזור בעל חשיבות אסטרטגית, התעלמו רשויות האכיפה מהבנייה הבלתי חוקית. שוב עבר המסר הברור לעברייני הבנייה: הודות למדיניות האי-אכיפה, באפשרותכם לבנות כאוות נפשם, כאילו אין חוק ואין סדר בישראל.

מעקב של תנועת רגבים מעלה כי נכון לשנת 2021 בית הספר קיים, פעיל ואף התרחב. כך הרשות הפלשתינית מטילה עוגן באזור אסטרטגי נוסף, הכול בלי שרשויות האכיפה הישראליות ינקפו אצבע.

תצלום אוויר של נבי סמואל. מיקום בית הספר מסומן בעיגול צהוב

<https://bit.ly/3CdavaS> 59

בית הספר של הרשות הפלשתינית בני סמואל, 2017. צילום: תנועת רגבים

בית ספר נבי סמואל, 2021.
מימין למבנה האבן התוספו
כיתות חדשות. צילום: תנועת
רגבים

בית ספר נבי סמואל,
2021. ברקע מאחור: קבר
סמואל הנביא. צילום:
תנועת רגבים

11. רימונים - בית ספר בלב שמורת טבע נחל מכוך

שמורת טבע נחל מכוך חולשת על 18,000 דונם בצפון מדבר יהודה, בין מעלה מכמש למבואות יריחו. השמורה מאופיינת בקניוני נחל מדבריים מרשימים ובמערות ייחודיות רבות. בנחל מקננים דורסי יום רבים וצומחים בו צמחים מוגנים שחלקם נדירים, כגון אירוס שחום וצבעוני ההרים.

בהיותה שמורת טבע מוכרזת⁶⁰ חלים על שמורת הטבע נחל מכוך כללים וחוקים אשר נועדו להגן על ערכי הטבע שבה ולמנוע פגיעה בהם, אולם חרף כללים אלו בשנים האחרונות תושבי הרשות הפלשתינית בונים בתוך שמורת הטבע עוד ועוד מבנים, ללא היתר ובניגוד לדין, אגב הריסת דונמים רבים בשמורה ופגיעה בלתי הפיכה בחי ובעיקר בצומח בשמורת הטבע.

אף שמדובר בשמורת טבע, כאמור, ואף שמדובר בשטח C, הנתון בשליטה ישראלית מלאה, רשויות האכיפה עוצמות את עיניהן, והתעלמותן מן הבנייה הבלתי חוקית מעודדת את עבריינות הבנייה ומעצימה אותה.

גם הרשות הפלשתינית זיהתה את תחילת ההיאחזות הבלתי חוקית ואת כישלון אכיפת החוק הישראלי, וחיש מהר נכנסה לפעולה. חרף קיומו של בית ספר לא רחוק, בסיוע בין-לאומי של האיחוד האירופי וקרנות זרות נוספות הקימה הרשות הפלשתינית בספטמבר 2017 מבנה חדש ובלתי חוקי המשמש בית ספר. בית הספר הוקם בקצה שמורת הטבע במרחק מה ממבני המגורים כדי לקבעם בסביבה ולהביא לידי הקמת מבני מגורים נוספים סביבה, ובכך לכבוש דה פקטו עוד שטח בשליטה ישראלית.

אף שיש בסביבה שטח ריק רב אשר אינו נכלל בתחום שמורת הטבע בחרה הרשות

תצלום אוויר משנת 2017

תצלום אוויר משנת 2019

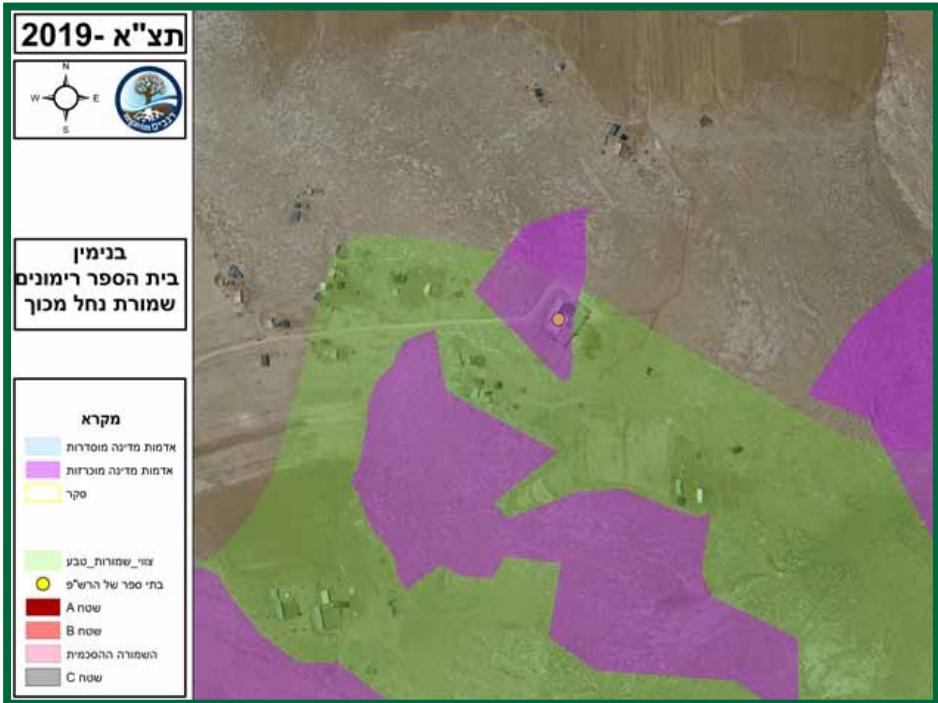
60 בהתאם לסעיף 2 לצו בדבר הגנה על הטבע (יהודה והשומרון) (מס' 363), תש"ל-1969.

בית הספר בשמורת טבע נחל מכוך, 2017.
צילום: תנועת רגבים

שלט על גבי המבנה ובו נכתב כי המבנה בבעלותה ובחזקתה של "מדינת פלשתיין - משרד החינוך וההשכלה הגבוהה". צילום: תנועת רגבים

שמורת הטבע מסומנת בירוק. בית הספר הוקם בתוך שטח השמורה.

הפלשתינית להקים את בית הספר בתחום שמורת הטבע, על אדמות מדינה מוכרזות, ולקבוע עובדות בשטח גם לרשויות התכנון והסביבה.

במאגרי המידע הרשמיים של הרשות הפלשתינית מצוין במפורש כי זהו שטח שמורת טבע

ביוני 2019 פנתה רגבים למנהל האזרחי בדרישה כי יאכפו את החוק נגד מבנה בית הספר. תשובת המנהל הייתה כי "תפעל במידת הצורך ובהתאם לנהלים ולסדרי עדיפויות". ואולם אף על פי שבית הספר הוקם בניגוד לדין, בתוך שמורת טבע וממש ואגב פגיעה בערכי טבע מוגנים, לא נהרס בית הספר. להפך, הוא אוכלס בתלמידים, ושנת הלימודים 2019-2020 יצאה לדרך בבית הספר הבלתי חוקי שנחל מכוך. פנייה נוספת של רגבים למנהל האזרחי הושבה ריקם, ולרגבים לא נותרה ברירה אלא לפנות לעזרת בית המשפט בעתירה מנהלית.

רק לאחר הגשת העתירה הואיל המנהל האזרחי לחשוף כי בהתאם לשיטה שתוארה לעיל ליוו עברייני הבניה את הבנייה בהליכי סרק משפטיים בניסיון למנוע את הריסתו. ימים אחדים לאחר הקמת בית הספר הם הגישו למנהל האזרחי בקשה להקצאת האדמה שעליה הוקם בית הספר (בתוך שמורת טבע, כזכור) ופטור מהיתר. יום לאחר מכן הגישו עתירה לבג"ץ להימנע מהריסת בית הספר.⁶¹ העתירה נמחקה בשל אי-מיצוי הליכים. כעבור ימים מספר דחה המנהל האזרחי את בקשת ההקצאה והפטור מהיתר בנימוקים המזכירים את מכלול הטיעונים שבמסמך זה: המבנה הוקם על אדמת מדינה ללא היתר ובחוסר ניקיון כפיים, מספר התלמידים המועט המתגורר ליד בית הספר אינו מצדיק תכנונית את הקמתו ויש בית ספר פעיל סמוך שבו יכולים הילדים ללמוד.

חיש מהר הגישו עברייני הבנייה עתירה נוספת לבג"ץ נגד החלטת המנהל האזרחי, ובית המשפט התבקש פעם נוספת ליתן צו האוסר את הריסת מבנה בית הספר.⁶² בית המשפט קבע כי עברייני הבנייה יגישו הצעת תוכנית מפורטת בתוך 21 יום ונתן צו האוסר את הריסת בית הספר עד חלוף שלושים יום מהמצאת החלטה סופית בהצעת התוכנית. עברייני הבנייה אכן הגישו הצעת תוכנית, והיא נידונה במהלך ינואר 2021, אולם טרם התקבלה החלטה.

61 בג"צ 7680/17 כעבאנה נ' שר הבטחון.
62 בג"צ 125/18 כעבאנה נ' שר הבטחון.

בה בעת הודיע המנהל האזרחי לבג"ץ, במסגרת עתירה נוספת שהגישו הפולשים,⁶³ כי החליט לבטל את "הצו לסילוק בנייה חדשה" שהוציא נגד חלקים ממתחם בית הספר.

התוצאה היא שכארבע שנים אחרי הקמת מבנה בית הספר הבלתי חוקי בתוך שמורת טבע, ולאחר הליכים משפטיים רבים בעניינו, גם בית ספר בלתי חוקי זה חי וקיים.

12. בתי ספר נוספים - דוגמאות מרכזיות

בתי הספר שפירטנו לעיל מצטרפים לבתי ספר נוספים שהוקמו ללא היתר ברחבי יהודה ושומרון ואשר חרף פניות של רגבים לגורמי האכיפה, ולעיתים גם למרות עתירות משפטיות שהוגשו בגין בנייתם הבלתי חוקית, עדיין עומדים על תילם:⁶⁴

1. שנת 2010, בית ספר ענק סמוך לכפר בית סירא. נגד הבנייה הוגשה עתירה, והיא נידונה בבג"ץ 8806/10.

2. שנת 2014, בית ספר סמוך לכיכר אדם. נגד הבנייה הוגשה עתירה, והיא נידונה בבג"ץ 1612/15.

3. שנת 2015, בית ספר סמוך לסוסיא. נגד הבנייה הוגשה עתירה, והיא נידונה בבג"ץ 6/16.

בית ספר סמוך לסוסיא

63 בג"ץ 7593/20 עבד כעאבנה נגד ראש המנהל האזרחי.
64 מתוך עתירת רגבים הנ"ל בעניין בית הספר בכפר כיסאן עת"מ 20-08-26767 רגבים נ' בני גנץ ואח'.

4. שנת 2016, בית ספר סמוך לסמוע. נגד הבנייה הוגשה עתירה, והיא נידונה בבג"ץ 1125/17

5. שנת 2017, בית ספר סמוך לצומת מעלה חבר

6. שנת 2021, בית ספר בשמורת חמאם אל-מליח בשמורת הטבע נחל בזק שבבקעת הירדן, בשטח C. במימון האיחוד האירופי

בית ספר סמוך לסמוע

בית ספר סמוך לצומת מעלה חבר

בית ספר בשמורת חמאם אל-מליח

ו. סיכום

הקמת בתי הספר על ידי הרשות הפלשתינית היא חלק מתוכנית רחבה להשתלטות פלשתינית חד-צדדית על שטחי C.

בתי הספר לא הוקמו מתוך מניעים חינוכיים גרידא אלא במטרה ליצור רצף התיישבותי פלשתיני באזורים אסטרטגיים ביהודה ושומרון, ובכלל זה בבקעת הירדן, בספר המדבר, במדבר יהודה, בדרום הר חברון ובשטחי אימונים של צה"ל. בהתאם למגמה, מיקום בתי הספר נקבע על פי שיקולים גאו-אסטרטגיים, ובנייתם מאופיינת בהקמה זריזה ואינטנסיבית לקראת פתיחת שנת הלימודים, לעיתים בפעילות לילית.

הקמת בתי הספר היא חלק מפעילות פלשתינית נרחבת לשם תפיסה בפועל של קרקעות בשליטה ישראלית, הכוללת הקמת עשרות אלפי מבנים ופריסת תשתיות מים, חשמל וכבישים לנקודות יישוב חדשות, לרבות רשת דרכים המקשרת ביניהם, אגב ניתוק היישובים היהודיים זה מזה. בצד הקמת מבנים ותשתיות פועלת הרשות הפלשתינית באופן נרחב להשתלטות על קרקעות באמצעים חקלאיים של נטיעות מסיביות, עיבוד קרקע, הכשרות חקלאיות ועוד. עוד פועלת הרשות הפלשתינית לרישום קרקעות ונוקטת אמצעים משפטיים נלווים שמטרתם למנוע את אכיפת החוק נגד פעולותיה הבלתי חוקיות.

מימון פעולות הכיבוש מגיע לעיתים מהאיחוד האירופי, ממדינות זרות ומגורמים בין-לאומיים, אשר מעורבים באופן אקטיבי וממשי בסיוע לתוכנית פיאד, בדרך כלל בניגוד לעמדת מדינת ישראל ובערעור מעמדה ואגב הפרה בוטה של חוקי התכנון והבנייה החלים שם, וממילא אגב הפרת החוק הבין-לאומי והסכמים בין-לאומיים שהרשות הפלשתינית חתומה עליהם.

מדינת ישראל ומערכות האכיפה של צה"ל והמנהל האזרחי אינן פועלת כנדרש נגד תוכנית פיאד⁶⁵ מכמה טעמים:

1. היעדר מדיניות בעלת ראייה כוללת ומטרה ברורה מצד הדרג המדיני. לקונה זו מאפשרת לאנשי השטח לפעול לפי ראות עיניהם ותפיסת עולמם.

2. חוסר התאמה ארגונית, מחסור במשאבים והיעדר יכולת למצוא פתרון לאיום אסטרטגי, להבדיל מפתרון מקומי לעבירות על חוקי התכנון והבנייה.

<https://bit.ly/37esyir> 65

3. תשתית משפטית לקויה ביהודה ושומרון המורכבת מרובדי חקיקה עות'מאניים, בריטיים, ירדניים ותחיקת ביטחון ישראלית, היוצרים חקיקה אנכרוניסטית, מיושנת, מורכבת ולעיתים מעורפלת.

אף שמטרותיה האסטרטגיות של הרשות הפלשתינית גלויות וידועות, מדינת ישראל איננה פועלת לנוכח תוכניות אלו במבט רחבי ובאופן מתוכנן ומושכל.

פעולות האכיפה שננקטות מצד רשויות האכיפה והחלטות מערכת המשפט משקפות כי ההתייחסות לסוגיית ההשתלטות הרשות הפלשתינית על השטחים הפתוחים ביהודה ושומרון היא כאל צביר של אירועים נקודתיים בלבד, אף שלא אלו הם פני הדברים.

מדינת ישראל מאפשרת לרשות הפלשתינית ולעברייני הבנייה לעשות שימוש לרעה בכלים המשפטיים העומדים לרשותה ומעבירה מסר ברור שלפיו הרשות הפלשתינית רשאית להקים בתי ספר בלתי חוקיים כאוות נפשה וליישם את תוכנית פיאה והמשך ההשתלטות בפועל על שטחי C.

רק החלטה ברורה וחדה של קובעי המדיניות והידרשות מהירה וכלל-מערכתית לעניין, מתוך הבנה שמדובר בתוכנית הנושאת תוצאות אסטרטגיות מסוכנות, יוכלו לתת לה פתרון ראוי.

המלצות רגבים להתמודדות עם ההשתלטות הפלשתינית החד-צדדית פורטו בהרחבה בדוח "מלחמת ההתשה", והן מובאות כאן בתמצית:

1. הקמת רשות לשמירה על השטחים הפתוחים ביהודה ושומרון, בדומה לפעילותה של 'הסיירת הירוקה'.

2. סיום תהליך רישום המקרקעין בשטחי C.

3. מאבק בבנייה בלתי חוקית - הגדלת תקני הפיקוח; איתור אקטיבי של עבירות בנייה באמצעות שימוש תדיר בתצלומי אוויר; תיעדוף אכיפה מתוך מבט אסטרטגי; שימוש בכלים משפטיים כגון "צו בנייה חדשה", צווי תיחום, פעולות משפטיות לשמירה על הקרקע; שימוש בצוויים ביטחוניים וחילוט כלים.

4. העלאת הטיפול בהשתלטות החקלאית במדרג סדר העדיפויות לאכיפה; שרטוט מפת בלימה לגורמי האכיפה; קידום תוכנית אב לחקלאות וייעור.

5. אישור תוכניות בנייה לתושבים הערבים בשטח C - סקר אוכלוסין מקיף והגדרת האחריות המוניציפלית הישראלית רק לתושבים שגרו בשטח C

קודם לשנת 2008. דחיית תוכניות שמטרתן רצף בנייה שנועד לשרת את האינטרסים של הרשות הפלשתינית. קידום ישראלי של תשתיות לאומיות של כבישים, חשמל, מים וגז לכלל תושבי האזור.

6. גיבוש התמודדות משפטית - התמודדות מערכתית עם הלוחמה המשפטית מטעם הרשות הפלשתינית והרחבת השימוש בכלי אכיפה מנהליים.

7. גיבוש תגובה מדינית רוחבית נגד פעילות של מדינות זרות וארגונים בין-לאומיים זרים הפועלים נגד האינטרסים של מדינת ישראל.

ז. נספח - רשימת בתי הספר הבלתי חוקיים ביהודה ושומרון שהוקמו במסגרת תוכנית פיאד להשתלט על שטחי C

מס"ד	שם כפר / מקבץ (רשומי רש"פ)	איזור	מקעמ קרקע	הערות	שנת בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
1	חאן אל אחמר 2	בנימין	שטח C		2020	מאוכלס	800	231357	635433
2	שקבה	בנימין	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	203979	655736
3	גיבע	בנימין	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	300	225054	640009
4	סילוואד	בנימין	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	400	224811	652322
5	אל בירה	בנימין	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1000	220411	648642
6	בודרוס	בנימין	שטח C		2007	מאוכלס	100	199159	652660
7	ראס אטין	בנימין	שטח C		אוגוסט 20	בבניה	1800	234775	657598
8	גיבע	בנימין	שטח C		חצי אחרי 2007	מאוכלס	400	224906	640257
9	מכון	בנימין	שטח C	אדמות מדינה, רשומות, שמורת טבע	2019	מאוכלס	4000	231375	645575
10	חאן אל אחמר	בנימין	שטח C	צו איסור בניה	אחרי 2007	מאוכלס	850	232202	635367
11	נבי סמואל	בנימין	שטח C	שמורת טבע	2010	מאוכלס	2030	217370	637824
12	ברקא	בנימין	שטח C	שטח C + B	אחרי 2007	מאוכלס		223942	644557
13	נעלין	בנימין	שטח C	שטח C + B	אחרי 2007	מאוכלס		201949	650170
14	בודרוס	בנימין	שטח C	שטח C + B, צו איסור בניה	2007	מאוכלס	100	199244	652582
15	ברדלה	בקעת הירדן	שטח C		2019	מאוכלס	1400	246573	698310
16	עין אל עוג'ה	בקעת הירדן	שטח C		אוגוסט 20	מאוכלס	3000	238281	649890
17	פצאיל	בקעת הירדן	שטח C	אדמות מדינה, רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	1000	241422	660144

מס"ד	שם כפר / מקבץ (רישומי רש"פ)	איזור	מקרקע	הערות	שנת בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
18	בידו אלקעבנה	שטח C	שטח C	אדמות מדינה רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	3500	238426	646871
19	גיפטליק	שטח C	שטח C	אדמות מדינה רשומות	חצי 2020	נבנה מבנה נוסף ב-2020	4000	242659	677439
20	חרמלה	שטח C	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1000	221110	618856
21	הרודיון	שטח C	שטח C	אדמות מדינה רשומות	2019	מאוכלס	400	223560	619524
22	אל פורודיס	שטח C	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	222030	619105
23	אל חאדר דרום	שטח C	שטח C		2007	מאוכלס	800	215597	622765
24	ולג'ה	שטח C	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1500	215492	626477
25	בית הספר כאסן	שטח C	שטח C		יולי 2020	בבניה	448	221398	613752
26	ואדי פוכין	שטח C	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	209694	623432
27	חרבת א-דיר	שטח C	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	300	220639	617453
28	אבו הינדי- קידר	שטח C	שטח C	שטח אש	2008	מאוכלס	229838	629578	
29	המונטר	שטח C	שטח C	אדמות מדינה רשומות, שטח אש.	2017 התחילו הבניה	מאוכלס	231115	628807	
30	ואדי פוכין	שטח C	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	אחרי 2007	מאוכלס	500	209673	623406
31	אל מיניה	שטח C	שטח C	צו איסור בניה	2007	מאוכלס	1000	219652	615101
32	ג'בעה	שטח C	שטח C	צו איסור בניה	אחרי 2007	מאוכלס	500	207729	620068
33	בית ג'אלא	שטח C	שטח C	צו איסור בניה	אחרי 2007	מאוכלס	219079	625395	
34	אל חאדר	שטח C	שטח C	שטח C + B, צו איסור בניה	2007	מאוכלס	100	215191	623565
35	אל רוואין	שטח C	שטח C	שמורת טבע	אחרי 2007	מאוכלס	3500	224445	605831
36	תקוע	שטח C	שטח C	שטח C + B	2007	מאוכלס	300	220653	617100

מס"ד	שם נכס / מקבץ (רישומי רש"פ)	איזור	מעמד קרקע	הערות	שנת בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
37	מעין	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1100	212308	590909
38	חירבת זיף	חברון	שטח C		חצי אחרי 2007	מאוכלס	600	213497	596933
39	ג'ינבה-ש.א-918	חברון	שטח C	שטח אש, אתר ארכיאולוגי	אחרי 2007	מאוכלס	2800	213343	585789
40	חירבת זיף	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום, אתר ארכיאולוגי	אחרי 2007	מאוכלס	800	213060	597378
41	גיבעה	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	800	214578	595110
42	דיר סאמת	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	895	198631	601935
43	אמניזל	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1500	210208	586499
44	אל בויב	חברון	שטח C		2007	מאוכלס	1500	215017	596900
45	ח' אדירת	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	600	215186	594992
46	דקיקה	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	3000	221297	587710
47	חירבת קילקיס	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	600	209660	600126
48	בני נעים	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	150	213492	604325
49	בני נעים-דרום	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1000	215184	600930
50	חלחול	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	210708	610573
51	שיח' אחמאד אל עבד	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1900	192442	584814
52	רמאדין	חברון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס		191871	588469
53	סמוע	חברון	שטח C		2016	הופסקו עבודות בעקבות צו	2000	208998	587408
54	בירין	חברון	שטח C		2020	נהרס	100	214085	599626
55	בירין	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	2015	מאוכלס	100	214127	599544

מס"ד	שם כפר / מקבץ (רישומי רש"פ)	איזור	קרקע מעמד	הערות	שנת בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
56	חשם אל דארג'	חברון	שטח C	אדמות מדינה, שטח אש, צו איסור בניה	2016	מאוכלס	300	222571	592512
57	חירבת עוינה אל פוקא	חברון	שטח C	אדמות מדינה רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	3000	207414	585450
58	חלאת א-דבעה	חברון	שטח C	אדמות מדינה רשומות, שטח אש	2017	מבנים יבילים, פונה ע"י המנהל	2000	215255	589234
59	אום אל ח'אר	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	2007	מאוכלס	500	218387	593155
60	בית אימרא	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	אחרי 2007	מאוכלס	1300	215832	594880
61	זיד בין חארית	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	אחרי 2007	מאוכלס	1800	199376	599999
62	סוסיא	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	2009	מאוכלס, ומתרחב	2500	209391	590026
63	חריבת זנוטא	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום, אתר ארכיאולוגי	2019	מאוכלס, נהרס פעמיים בעבר	3000	199657	586719
64	חריבת טואני	חברון	שטח C	אתר ארכיאולוגי	חצי אחרי 2007	מאוכלס	1500	214520	591130
65	סימיה	חברון	שטח C	אתר ארכיאולוגי	2017	נהרס פעמים ע"י המנהל	500	202918	591871
66	אום אל חאר	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום, צו איסור בניה	2017	מאוכלס	400	218500	592753
67	סימיה	חברון	שטח C	אתר ארכיאולוגי	20\2019	מאוכלס	500	203139	592259
68	אל מג'אז	חברון	שטח C	שטח אש	אחרי 2007	מאוכלס	2300	218063	587670
69	מסאפר ייטא - ש.א-918	חברון	שטח C	שטח אש, אתר ארכיאולוגי	אחרי 2007	מאוכלס	2000	215793	587289
70	מנטיקת שיעב אל בטם	חברון	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	2016	מאוכלס	1500	213248	589454

מס"ד	שם כפר / מקבץ (רישומי רש"פ)	איזור	מקעמ קרקע	הערות	שנה בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
71	אל זאוודין	חרון	שמורה הסכמית	שמורת טבע	אחרי 2007	מאוכלס	400	219339	594955
72	א-ראם	עוטף ירושלים	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	600	221305	639386
73	א-זעיים	עוטף ירושלים	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	300	225049	632998
74	א-ראם	עוטף ירושלים	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1500	220940	638575
75	אל עזריה	עוטף ירושלים	שטח C	אדמה פרטית	2019		600	226242	631237
76	ערב ג'הלין	עוטף ירושלים	שטח C	אדמות מדינה רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	500	226956	629713
77	ערב ג'הלין	עוטף ירושלים	שטח C	אדמות מדינה רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	500	226965	629672
78	אבו נוואר חממאדין	עוטף ירושלים	שטח C	אדמות מדינה בתהליך רישום	אחרי 2007	מאוכלס	1000	228085	629747
79	טורה אל ערביה	שומרון	שטח C	שטח C + B	2007	מאוכלס	600	215167	708127
80	שופה	שומרון	שטח C	שטח C + B	אחרי 2007	מאוכלס	200	208293	687087
81	ערב א-רמאדין	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1200	199160	675792
82	ד'הר אל עבד	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	2000	209240	706158
83	ח'רבת ג'בארה	שומרון	שטח C		2007	מאוכלס	1700	204420	686201
84	מרכה	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	1800	221332	700005
85	דיר בלוט	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	201689	663973
86	ג'ית	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	600	216449	679871
87	אל ג'מא	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	2600	230107	702787
88	חרבת א-ד'יר	שומרון	שטח C		2007	מאוכלס	2000	203231	618075
89	רמאנה	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	500	220178	715299
90	פקועה	שומרון	שטח C		אחרי 2007	מאוכלס	300	237222	710542
91	תענך	שומרון	שטח C		חצי אחרי 2007	מאוכלס	500	221145	713750
92	א-מריחה	שומרון	שטח C		2019	מאוכלס	1300	213758	703721

מס"ד	שם כפר / מקבץ (רישומי רש"פ)	איזור	מעמד קרקע	הערות	שנת בניה	מצב בניה	מרחק מבית ספר קיים (מטרים)	נ.צ. ציר X	נ.צ. ציר Y
93	קרוות בני חסן	שומרון	שטח C		2007	מאוכלס, אחריו נבנו עשרות מבנים	500	209894	670582
94	ביר אל באשא	שומרון	שטח C	אדמות מדינה רשומות	2007	מאוכלס	800	222398	702798
95	גילמה	שומרון	שטח C	אדמות מדינה רשומות	אחרי 2007	מאוכלס	500	230085	712359
96	ברוקין	שומרון	שטח C	אדמות מדינה רשומות, שטח יישוב ישראלי	אחרי 2007	מאוכלס	100	209555	664921
97	א-זבאבאדה	שומרון	שטח C	צו איסור בניה	אחרי 2007	מאוכלס	800	230320	700001
98	סילת א-ד'הר	שומרון	שטח C	צו איסור בניה	אחרי 2007	מאוכלס	1200	219590	692965
99	דהאר אל מאלח	שומרון	שטח C	צו איסור בניה	2019	בבניה, נמסרו צווים ע"י המנהל	500	215390	708584
100	כפר קדום	שומרון	שטח C	שטח C + B	אחרי 2007	מאוכלס		213551	680441

רגבים (ע"ר) • ת.ד 44439 ירושלים 9144302

טל. 02-6560303 • פקס. 02-6560363 • office@regavim.org

www.regavim.org.il • תנועת רגבים'